

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2013

Linda Němečková

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Krizové životní situace matek s dětmi

Linda Němečková

Katedra pedagogiky (oddělení Výchovy ke zdraví)

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Jaroslava Hanušová, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice (B7507)

2013

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „*Krizové životní situace matek s dětmi*“ vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato bakalářská práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Datum:

Podpis:

Tímto bych ráda poděkovala především vedoucí mé práce paní PhDr. Jaroslavě Hanušové, Ph.D., která mi věnovala spoustu svého času a ochotně mi předávala cenné rady. Dále bych chtěla poděkovat všem ženám, které byly ochotny podělit se o své osobní příběhy, a daly tak vzniknout empirické části práce. Mé poděkování patří také pracovnícím azylových domů, které se mnou spolupracovaly a poskytly mi informace o těchto sociálních zařízeních. Cením si i podpory mé rodiny, nejbližších a přátel, kteří spolu se mnou vše sdíleli.

Datum:

Podpis:

NÁZEV:

Krizové životní situace matek s dětmi

AUTOR:

Linda Němečková

KATEDRA (ÚSTAV):

Katedra pedagogiky (oddělení výchovy ke zdraví)

VEDOUcí PRÁCE:

PhDr. Jaroslava Hanušová, Ph.D.

ABSTRAKT:

Bakalářská práce se zabývá krizovými situacemi, kvůli kterým jsou některé matky s dětmi nuceny vyhledat pomoc v rámci své vlastní rodiny či azylového domu.

Teoretická část je zaměřena na pojem rodina, která je základem tohoto tématu. Rodiny jsou děleny na funkční a klinické. Součástí klinických rodin je také rodina svobodné matky. Tomuto tématu se věnuje kapitola následující (kap. 2). Dále se autorka práce zabývá pojmem krize a formami pomoci, které jsou poskytovány matkám s dětmi. Jednou z forem pomoci, jsou azylové domy, kterými se autorka práce zabývá nejvíce.

Součástí empirické části jsou výpovědi respondentek, které jsou rozděleny do tří skupin. První skupinu tvoří respondentky, které již azylovým domem prošly a nyní žijí samostatně. Další skupinou jsou respondentky, které jsou v zařízení ubytované a připravují se na samostatný život a poslední skupinou jsou ženy, které své děti vychovávají bez pomoci jakéhokoli zařízení.

Na závěr práce jsou uvedeny rady a doporučení, jakým způsobem lze těmto krizovým situacím předcházet, či jak postupovat, aby nedošlo ke zhoršení dosavadní situace. Metodou, která pomáhá nabídnout vhodná doporučení, jsou strukturované rozhovory s otevřenými otázkami. Součástí rozhovorů jsou také pozorování.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Azylový dům pro matky s dětmi v Kralupech nad Vltavou, Příčiny odchodu do azylového domu, Rodina, Služby sociální prevence

TITTLE:

Critical life situation of mothers with children

AUTHOR:

Linda Němečková

DEPARTMENT:

Pedagogy Department (Department of Education)

SUPERVISOR:

PhDr. Jaroslava Hanušová, Ph.D.

ABSTRACT:

This bachelor thesis deals with crisis situations of mothers with children, who were compelled to seek aid either within their own family or in shelter house.

The theoretical part works at concept of family. We can distinguish two types of families - well functioning family and clinical family. The second chapter deals with concept of unmarried mother's family which also falls into the clinical families. There are lots of forms of aid which can mothers utilize. One of these forms is shelter house which was paid close attention to.

The empirical component of this work comprises three groups of utterances or respondents respectively. The first group contains women who already have lived in sanctuary house, and nowadays they live independently. The second group of women lives nowadays in shelter house and they are getting ready for an independent life. The last group includes mothers without any relations to some institutions.

It was used some standardized interview with open-ended questions and observations also. In conclusion there are some pieces of advice and suggestions which can help mothers to protect from this crisis situations.

KEYWORDS:

A women's shelter house for mothers with children in Kralupy nad Vltavou, Reasons of leasing to women's shelter house, Family, Services of social prevence

OBSAH

ÚVOD	1
TEORETICKÁ ČÁST	2
1. RODINA	2
1.1 Definice rodiny	2
1.2. Funkce rodiny	3
1.2.1. Biologicko - reprodukční funkce	3
1.2.2. Ekonomicko - zabezpečovací funkce	4
1.2.3 Funkce emociální	4
1.2.4 Funkce socializačně - výchovná	4
1.3 Funkční rodina	5
1.4 Poruchy rodin (rodiny klinické).....	6
1.4.1 Rodiny funkční (0 - 4 bodů)	6
1.4.2 Rodiny problémové (5 - 9 bodů).....	6
1.4.3 Rodiny dysfunkční (10 - 14 bodů).....	6
1.4.4 Rodiny afunkční.....	7
1.4.5 Další možné dělení klinických rodin	7
2. RODINY SVOBODNÝCH MATEK	8
2.1 Historický kontext.....	8
2.2 Typologie svobodných (osamělých) matek	9
2.3 Charakteristika svobodných (osamělých) matek	9
2.4 Děti svobodných (osamělých) matek.....	10
2.5 Krize.....	11
2.5.1 Pojem krizová životní situace	11
2.5.2 Příčiny krize	12
2.5.3 Důvody rozvodů (rozchodů).....	12
2.6 Formy finanční pomoci.....	14
2.6.1 Dávky státní sociální podpory	14
2.6.2 Dávky nemocenského pojištění	15
2.6.3 Dávky důchodového pojištění	17
2.6.4 Pomoc (dávky) v hmotné nouzi	17
2.6.5 Formy pomoci rozvedeným matkám	19
2.7 Služby rodinám v krizi.....	20
2.7.1 Druhy sociálních služeb.....	20
2.7.2 Typy služeb, které jsou poskytovány rodinám	21
3. AZYLOVÉ DOMY	22
3.1 Důvody odchodu žen do azylových domů pro matky s dětmi.....	22
4. VYBRANÉ AZYLOVÉ DOMY	24
4.1 Azylový dům sv. Máří Magdaleny	24
4.2 Azylový dům pro matky s dětmi - Minice	26

EMPIRICKÁ ČÁST	28
5. VLASTNÍ VÝZKUM	28
5.1 Cíle praktické části bakalářské práce	28
5.2 Metodika výzkumu	28
5.2.1 Nástroj výzkumu	28
5.2.2 Charakteristika zkoumaného souboru	29
5.3 Vlastní realizace rozhovorů s respondentkami	29
5.4. Analýza výsledků rozhovorů z praktické části	54
5.5 Diskuze	58
5.6 Závěry praktické části bakalářské práce	61
ZÁVĚR BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	63
SEZNAM POUŽITÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJŮ	64
SEZNAM PŘÍLOH	67

ÚVOD

Matky s dětmi jsou stále častější formou rodinného soužití, proto se autorka práce rozhodla zaměřit se na toto téma a zabývat se krizovými situacemi těchto žen. Jistě není jednoduché, obzvláště v této době, vychovávat a pečovat o dítě bez pomoci partnera. V důsledku této tíhy a mnohých překážek, které ženy potkávají, se matky s dětmi často ocitají v nouzi. Mnoho žen nemá rodinu či jinou osobu, která by se o ně mohla postarat, proto matky s dětmi vyhledávají pomoc u různých institucí. Jedním z těchto zařízení, vhodné právě pro matky s dětmi, je azylový dům.

Bakalářská práce je zaměřena na tematiku azylových domů a krizových situací žen s dětmi, v důsledku nichž se ženy do azylových domů dostávají. Autorka práce si toto téma vybrala, jelikož se s daným tématem seznámila v rámci studijní praxe a téma se jí zdálo z jejího pohledu málo známé. K výběru přispěla i skutečnost, že ve městě kde autorka práce žije, se nachází dvě zařízení tohoto typu.

Ve své bakalářské práci se autorka zabývá rodinou, jako pojmem stěžejním, od kterého se odvíjí další osud jedince. Nejprve se autorka zabývá funkcemi rodiny a podle plnění těchto funkcí autorka dělí rodiny na funkční a klinické. V rámci klinických rodin, které se dále člení do několika skupin, vybírá autorka práce skupinu svobodných matek, kterou charakterizuje. Zabývá se přitom typologiemi svobodných matek, jejich dětmi, pojmem krize jakožto původce jejich odchodu do azylového domu, či důvodem k jejich nelehké životní situaci, dále se pak zabývá rozvodem, jehož následky jsou pro ženy s dětmi často fatální. Nakonec řeší autorka práce formy pomoci těmto matkám, ať se již jedná o finanční pomoc, či pomoc s řešením bytové situace.

Empirická část pak zahrnuje výpovědi respondentek ze tří skupin. Jedná se o respondentky, které v době prvního rozhovoru započaly samostatné bydlení, o respondentky které bydlely v azylovém domě a o respondentky, které svou krizovou situaci vyřešily za pomoci rodiny. S těmito respondentkami byly uskutečněny rozhovory, jež obsahovaly otázky ohledně orientační rodiny, volby partnera, dosaženého vzdělání atd. Na základě zjištěných údajů se autorka pokusila nastínit doporučení, jejichž dodržování by mohlo pomoci ostatním ženám v předcházení krizových situací.

TEORETICKÁ ČÁST

1. RODINA

Rodina se dá pokládat za nejstarší a základní společenskou skupinu či společenství nejtěsněji spjaté vztahy mezi jednotlivými členy i mezi členy rodiny a ostatními (Dunovský, 1999).

Často máme sklon o rodině mluvit pouze jako o úplné nukleární rodině tvořené otcem, matkou a dětmi. Nicméně se odhaduje, že v naší populaci tvoří úplné nukleární rodiny pouze třetina rodin. Většina je tvořena lidmi žijícími osamoceně nebo jen s dítětem bez partnera. Dalším způsobem je žití ve třech až čtyřech generačních rodinách (Matoušek, 2003a).

Mezi hlavní poslání rodiny patří poskytování péče a ochrany svým členům. A to především v obdobích, kdy se o sebe dítě samo ještě nedokáže postarat. Jedinci rodina umožňuje také tělesnou, duševní, duchovní existenci a rozvoj. Dále mu dává pocit jistoty a bezpečí. Světu kolem sebe se podle potřeby otvírá či uzavírá. Tím vytváří v sobě samé svůj vlastní svět (Dunovský, 1999).

Nejsou-li však tyto úkoly plněny, znamená to pro člověka velké ohrožení. Tato rodina je poté považována za dysfunkční či dokonce afunkční (Dunovský, 1999).

1.1 Definice rodiny

Existuje několik skupin, které jsou pro socializaci člověka důležité. Do těchto skupin patří například skupina předškolní a školní, pracovní a skupina vrstevníků. Z hlediska socializace je však rodina skupinou nejdůležitější. Rodina totiž, na rozdíl od předchozích skupin, provází člověka ve všech fázích jeho života (Dunovský, 1999).

Existuje několik způsobů pojetí rodiny: právní (v tomto pojetí je rodina společenstvím založeném na právních vztazích, které vychází ze zákona o rodině. V rodině nalezneme vztah manželský, právně určené rodičovství, adopci atd.), biologické (rodina je vázána biologickými vazbami - genetickým příbuzenstvím), sociologické (zde je kladen důraz na společně obývaný prostor a na osoby, které společně naplňují své potřeby, tedy na společenství) a pojetí psychologické. V rámci psychologického pojetí jedinec sám určuje, co považuje za rodinu, které osoby jsou mu blízké.

Toto hledisko je nutné právě při poskytování ochrany dítěti, kde se hledí na právní souvislosti a mělo by se hledět také na představu dítěte o tom, kdo je mu blízký. (Pemová, 2012).

Definovat však rodinu přesně je velmi obtížné, jelikož existuje mnoho jejích podob, stejně tak jako mnoho variant a způsobů soužití. Je tedy možné hledat pouze znaky nejdůležitější, které charakterizují různé její podoby. „Z toho hlediska možno chápat rodinu jako malou primární společenskou skupinu, založenou na svazku muže a ženy, na pokrevním vztahu rodičů a dětí či vztahu jej sublimujícím (osvojení) na společné domácnosti, jejíž členové plní společensky určené a uznané role vyplývající ze soužití, a na souhrnu funkcí, jež podmiňují existenci tohoto společenství a dávají mu vlastní význam ve vztahu k jedincům i k celé společnosti“ (Dunovský, 1999, s. 91 - 92).

Proto je rodina také někdy označována jako základní sociální instituce. Rodina, jako sociální instituce, zahrnuje zvyky společnosti, které souvisí s výchovou dítěte, což je hlavním úkolem rodiny. Skrze rodinu se tak děti učí hodnotám společnosti, ve které žijí. Rodina tedy představuje spojení jednotlivců (členů rodiny) se společností (Nass, 1978).

Rodina jedinci umožňuje, aby v ní hledal oporu a ztotožňoval se s ní. Zároveň mu však dává prostor k tomu, aby si utvářel a zachovával svou osobní odlišnost (Matoušek, 2003a).

1.2. Funkce rodiny

Přínos pro společnost, který vyplývá z toho, jakým způsobem rodina vyhovuje potřebám společnosti, je nazýván funkcí rodiny (Nass, 1978).

Během historie se funkce mění. Některé ustupují do pozadí, či zcela zmizely, naopak některé přibývají na vážnosti. V současné době rozlišujeme podle Dunovského několik funkcí (Dunovský, 1999):

1.2.1. Biologicko - reprodukční funkce

Vztah muže a ženy zde nachází svůj vlastní smysl. Tato funkce je naplněna početím a narozením nového člověka. Nejde pouze o přivedení nového člověka na svět, ale především o to, mu dále poskytnout potřebné podmínky pro život a další vývoj jedince (Dunovský, 1999).

Touha po trvalém párovém vztahu a po dětech je pro naprostou většinu lidí kotvou života (Možný, 2006).

1.2.2. Ekonomicko - zabezpečovací funkce

Tato funkce se nevztahuje pouze na dítě, ale na všechny členy rodiny. Patří sem výrobní činnosti, které vytvářejí hmotné zabezpečení rodiny. Například úklid a příprava stravy. Zabezpečovací funkce se týká jak oblasti materiální, ale také oblasti sociální, duševní a duchovní. Má tedy svým členům poskytovat například i životní jistoty (Dunovský, 1999).

1.2.3 Funkce emociální

Emocionalita je potřebná stejně tak pro dospělé jako pro děti, i když v různé podobě. Už samotný zájem o dítě a sledování jeho prospěchu je důkazem emocionality. Ta zajišťuje harmonický život rodiny, pocit celkového uspokojení a naplnění všem jejím členům (Dunovský, 1999).

Pro lidi středního a vyššího věku znamená žít v trvalém svazku s osobou opačného pohlaví a s dětmi, žít plněji i spokojeněji (Matoušek, 2003a).

1.2.4 Funkce socializačně - výchovná

Vliv na tuto funkci má již samotné klima v rodině a pozitivní emocionální vztahy mezi členy. Tato funkce je nezbytná pro fungování celé společnosti (Dunovský, 1999).

Již nejstarší spisy poukazují na to, že jakmile jsou porušovány rodinné závazky, společnost ztrácí svou sílu (Možný, 2008).

Vše spočívá v respektování jedince a přijmutí ho takového, jakým je. Porozumění mu v jeho potřebách a požadavcích. Je nutno rozvíjet jeho možnosti a síly a přitom vždy prosazovat jeho nejlepší zájem a ochraňovat ho před nepříznivými situacemi. Snažit se o to, aby byl schopen čelit jim a překonávat je sám (Dunovský, 1999).

Schopnost rodiny vychovávat dítě je závislá i na tom, jak je rodina napojena na své sociální okolí (Matoušek, 2003a). „Toto spojení se nazývá sociální sítí rodiny“ (Matoušek, 2003a, s. 84).

Podpůrná síť mladé rodiny se nejvíce semkne v době narození dítěte. Nejvýznamnější úlohu přitom mají nejbližší příbuzní a především matka mladé matky (Matoušek, 2003a).

1.3 Funkční rodina

Výzkumů, které vycházejí z přímého pozorování rodin zaměřujících se na toto téma je zatím velmi málo. Jedním z nich je například výzkum klinických a neklinických rodin prováděný Riskinem a Faunceovou (Matoušek, 2003a).

Formulace pojmu funkční rodina vychází z pojetí normy, tedy z nepřítomnosti nemoci (poruchy) v rodině. V době, kdy však žádný závazný model rodiny neexistuje, lze těžko závaznou normu interpretovat. Rodiny svých cílů dosahují odlišnými cestami, proto je tedy nutné se orientovat na úspěšnost plnění funkcí v rodině (Matoušek, 2003a).

Podle Dunovského patří mezi funkční rodiny až 85 % všech rodin. Zbytek padá na rodiny problémové, dysfunkční a afunkční (Dunovský, 1999).

Ve funkčních rodinách je základní podstatou chování poskytnutí dobrého za dobré. Jednotlivci se vzájemně respektují a berou na sebe ohledy (Matoušek, 2003a).

Atmosféra je zde pozitivnější než atmosféra v afunkčních či disfunkčních rodinách. Členové dávají najevo potěšení ze vzájemného kontaktu (Matoušek, 2003a).

Vazba mezi rodiči je pevná a žádný vnější vliv ji nedokáže permanentně rozrušit. Jedinečnost jednotlivců je hodnocena jako pozitivní. V rodině je rovnováha mezi potřebou soukromí a sdílení. Každý člen mluví sám za sebe a to jasně, přímě a adresovaně. Komunikace je aktivní a živá. Je v ní také hodně humoru, stejně tak jako dialogů, které plynule přecházejí mezi členy. Rodina je otevřena vůči novému myšlení a novému přístupu k řešení problémů (Matoušek, 2003a).

Provoz domácnosti je zvládán ve funkční rodině hladce. Závažnější situace jsou řešeny rodiči a to tak, že se oba drží domluveného řešení, i když oba na začátku měli jiný názor. V některých oblastech jsou vyslyšeny i názory dětí a je na jejich přání brán zřetel (Matoušek, 2003a).

Funkční rodina má alespoň nějaké činnosti ve volném čase, kterým se věnují všichni, nebo alespoň někteří členové společně (Matoušek, 2003a).

Charakteristiky funkčních rodin jsou však polární (Matoušek, 2003a). „Nevyplývá z nich, že například funkční rodiny nemají spory, nemají komunikační nejasnosti, nemají rigidní stereotypy, takových projevů je však relativně méně, nepřevažují“ (Matoušek, 2003a, s. 150).

1.4 Poruchy rodin (rodiny klinické)

Abychom poruchy rodin mohli poznat, členit je a klasifikovat, což je nutné pro diagnostiku, terapii a prevenci, je třeba tento problém definovat, alespoň pracovní (Dunovský, 1999).

„Poruchou rodiny rozumíme takovou situaci, kdy rodina v různé míře neplní základní požadavky a úkoly, dané společenskou normou vyjádřené v očekávání na přiměřené začlenění jejích členů do společnosti“ (Dunovský, 1999, s. 101).

Rodina zaujímá ve vývoji dítěte velmi důležitou úlohu. Z tohoto důvodu jsou její poruchy ve vztahu k dítěti velmi významné. Poruch je velké množství a jsou vázány buď na jednu, nebo více funkcí rodiny (Dunovský, 1999).

Nejvýznamnější poruchou rodiny, je porucha funkce socializačně - výchovné. Proto na ní založil Dunovský klasifikaci příčin poruch rodiny ve vztahu k dítěti. Tyto příčiny jsou objektivní (nezávislé na vůli rodičů), subjektivní (závislé na vůli rodičů) a smíšené. Záleží tedy, zda se rodiče o své děti mohou či nemohou náležitě starat, zda chtějí či nechtějí nebo zda se o své děti dovedou či nedovedou postarat (Dunovský, 1999).

Dunovský dále vypracoval a popsal dotazník funkčnosti rodiny, podle kterého rodiny dělí na 4 skupiny, dle jejich funkčnosti (Dunovský, 1999):

1.4.1 Rodiny funkční (0 - 4 bodů)

V těchto rodinách je zajištěn dobrý vývoj dítěte a jeho prospěch (Dunovský, 1999).

1.4.2 Rodiny problémové (5 - 9 bodů)

Zde se řadí rodiny, které se vyznačují závažnějšími poruchami, některých, nebo všech funkcí. Ty však vážněji neohrožují rodinný systém či vývoj dítěte. Rodina je schopna tyto problémy řešit samostatně, či je kompenzuje jednorázovými nebo krátkodobými pomocemi zvenčí. Problémových rodin je okolo 12 - 13 % (Dunovský, 1999).

1.4.3 Rodiny dysfunkční (10 - 14 bodů)

Zde se vyskytují poruchy, které jsou vážné a bezprostředně ohrožují nebo poškozují rodinu jako celek a zvláště pak vývoj a prospěch dítěte. Rodina není schopna

problémy zvládnout samostatně. Tyto rodiny vyžadují řadu opatření, známých pod pojmem sanace rodiny. Toto pásmo zahrnuje nejnáročnější postupy a metody, jde o to za jakých situací ještě rodinu podporovat, a za jakých situací je již v zájmu dítěte, dítě odebrat. Těchto rodin je okolo 2 % (Dunovský, 1999).

Dysfunkční chování je charakterizováno některými z těchto charakteristik:

- Popírání či neřešení problémů
- Chybějící intimita
- Vzájemné obviňování
- Rigidní role
- Potlačování osobnostní identity na úkor rodinné identity
- Individuální potřeby členů rodiny obětované dysfunkčnímu rodinnému systému
- Nejasná komunikace
- Chybění jasných hranic mezi členy rodiny
- Nejasná pravidla a kompetence (Sobotková, 2001)

1.4.4 Rodiny afunkční

Poruchy jsou v těchto rodinách tak velké, že rodina přestává plnit své základní funkce a závažným způsobem dítěti škodí či dokonce ohrožuje jeho existenci. Jediným možným řešením je dítě z této rodiny vzít a umístit ho do jiné rodiny či do ústavní péče. Takovýchto rodin je asi 0,5 % (Dunovský, 1999).

1.4.5 Další možné dělení klinických rodin

Matoušek se při svém členění klinických rodin zaměřuje nejen na dítě, ale také na dospělého jedince (rodiče). Rozlišuje tedy tyto typy klinických rodin:

- Rodiny se zanedbávaným, případně týraným dítětem
- Rodiny se zneužívaným, případně týraným dospělým
- Rodiny a tělesné nemoci
- Rodiny a duševní nemoci
- Rodiny s postiženým členem
- Rodiny mladistvého delikventa
- Rodiny svobodných matek
- Rodiny se členem závislým na drogách, případně s patologickým hráčem
- Rozvody a rekonstrukce rodin (Matoušek, 2003a)

2. RODINY SVOBODNÝCH MATEK

Klientky azylových domů tvoří z velké části svobodné matky. Důvodem je, jak uvádí Matoušek, že tyto matky jsou skupinou, která vyžaduje pomoc častěji, než ženy, které vychovávají děti s pomocí partnera (Matoušek, 2005). Autorka práce proto seznamují blíže s charakteristikou právě této skupiny.

2.1 Historický kontext

Koncem šedesátých let dvacátého století se v západoevropských zemích, ve Skandinávii a v USA, projevila tendence, která již byla patrná před druhou světovou válkou, uzavírat čím dál tím méně sňatků. Poněkud také klesly počty narozených dětí. Stoupal naopak počet lidí, kteří vytvářeli rodiny neformálně, tedy žili v tzv. nesezdaném svazku. Zároveň stoupal počet žen, které vychovávaly své děti samy, bez muže. Tento trend se v současné době vyskytuje ve všech evropských zemích a počet dětí narozených mimo manželství stále roste (Matoušek, 2003a). Například podíl počtu narozených dětí mimo manželství na celkový počet narozených dětí (v %), byl v roce 1990 8,6 % (Kozlová, 2005). V roce 2011 činil tento podíl 41,8 % (Český statistický úřad, Pohyb obyvatelstva - 1. až 4. čtvrtletí 2011). Graf č. 1, který se nachází v příloze práce (příloha č. 1: Podíl dětí narozených mimo manželství v letech 1950 - 2011), znázorňuje přehled počtu narozených dětí mimo manželství od roku 1950 do roku 2011.

Dle výzkumu, v němž se vychází z analýzy odpovědí, v nichž měli tázaní vybrat z 16ti vybraných položek, byly pro rozpad partnerského vztahu nejčastěji uváděny odlišné názory a postoje a vzájemné odcizení, a to u 68,3 % mužů a 43,5 % žen. Následovala nevěra u 45,5 % mužů a 41 % žen, nedostatek vzájemné pozornosti, neschopnost společně hovořit a povídat si u 24 % mužů a 25 % žen, alkoholismus, drogová závislost, nebo závislost na hracích automatech 28 % žen a 9,7 % mužů, neshody v zacházení s penězi u 16ti % mužů a 17 % žen, volnočasové aktivity a koníčky u 10ti % mužů a 11,7 % žen, neshody o představách o trávení volného času u 13,8 % žen a 11 % mužů, psychické či fyzické násilí u 14,3 % žen (Vohlídalová, 2010).

Dříve si svobodné matky, nesly určité sociální stigma. Byly negativně hodnoceny jejich morálky, byly odsuzovány a dokonce jejich děti měly určité limity. Z toho vyplývalo postavení žen ve společnosti, které bylo velmi znevýhodňující. Postoj lidí k této skutečnosti se však postupem času mění (Sobotková, 2001).

2.2 Typologie svobodných (osamělých) matek

Je důležité odlišovat od sebe skupiny svobodných matek, které otěhotněly jako velmi mladé a ty, které otěhotněly až ve vyšším věku. První skupina je charakteristická neplánovaným těhotenstvím, selháním antikoncepce či krátkými známostmi. Druhá skupina žen naopak svůj vztah udržuje většinou dlouhodobě a pro početí dítěte se rozhodly dobrovolně. Obě skupiny jsou však charakteristické tím, že po narození dítěte vztah rodičů nevydrží (Matoušek, 2003a).

Podle Sobotkové dělíme svobodné matky do tří skupin:

- Osamělé matky, jimž zemřel manžel, tedy vdovy s dětmi
- Osamělé matky, jež mají děti z rozpadlého vztahu
- Osamělé matky, které chtějí být svobodné záměrně a dítě mají s mužem, s kterým nepočítaly pro trvalý vztah; matky, které nejsou vdané a dítě adoptovaly, eventuelně přijaly děti do pěstounské péče; matky po umělém oplodnění, asistované reprodukci. Tyto matky tedy zvolily mateřství bez partnera (Sobotková, 2001).

2.3 Charakteristika svobodných (osamělých) matek

První skupinou jsou matky, které vychovávají své dítě samostatně (bez biologického otce) a to dobrovolně. V současné době začínají převažovat právě tyto zralejší ženy, v období střední dospělosti, často kolem 35 let. Jsou většinou zajištěné, úspěšné ve svém povolání, a ačkoliv jsou bez stálého partnera, rozhodly se pro mateřství. Dle výzkumu (Kozlová, 2005) jako důvody pro toto rozhodnutí uváděly špatné zkušenosti s muži (31,4 %); neochotu se přizpůsobovat, touhu být nezávislá, budovat kariéru (43,2 %); a také situaci, kdy nenalezly vhodného partnera, se kterým by si přály dlouhodobě žít a mít dítě, ale po dítěti toužily (23,7 %). Zbývající počet žen uvedl vzor ze své primární rodiny. Jak se ukázalo, respondentky nejednaly z finančních důvodů, neobjevily se mezi nimi ani žádné, které by jako důvod uvedly homosexualitu (Kozlová, 2005).

Matky, které s dětmi zůstávají samy nedobrovolně (vdovy, ženy po rozvodu), mohou zažívat mnoho problémů. Jedná se především o finance, zaměstnání a vedení domácnosti, dále pak o osobní problémy a o problémové interakce s dětmi, bývalým manželem, popřípadě nejistota v novém vztahu (Kozlová, 2005).

To, co bylo dříve náležitostí obou rodičů, nyní přechází pouze na matku (Sobotková, 2001). Např. jak uvádí Nass, svobodné matky možná nemají nikoho, kdo by se o děti postaral např. v době jejich nemoci, či musí obstarávat i práce, které jsou v rodinách s oběma rodiči obstarávány většinou mužem, jako například údržba (Nass, 1978).

Ženy v těchto zátěžových situacích mohou ztrácet energii, pociťovat beznaděj a deprese. Matky mohou být podrážděné a přetížené, čímž negativně působí také na své děti (Sobotková, 2001). Na děti svobodných (osamělých) matek může být někdy nahlíženo jako na specifickou skupinu.

2.4 Děti svobodných (osamělých) matek

Existují různé názory na to, zda se přítomnost pouze jednoho rodiče (matky) nějak promítá do života dítěte a odráží se tak na jeho chování.

Například podle Matouška jsou děti svobodných matek častěji nemocné a jsou častěji hospitalizovány, než je tomu u dětí, které žijí v kompletních rodinách. Také školní prospěch je u těchto dětí horší (Matoušek, 2003a).

Mužský element chybí nejen matce, ale i dítěti. Obzvláště chlapci postrádají mužský vzor. Zahraniční studie dokládají, že chlapci již jsou od útlého věku vychováni bez otce, se jeví jako méně nadaní. Otec je však významný i pro dceru. Dcery vychovávané bez otce mají v dospělosti tendence k extrémnějším postojům vůči mužům. Tímto je míněno buď nekritický obdiv, nebo naprosté odmítání mužů (Matoušek, 2003a).

Dívky se často vdávají dříve, než dívky vyrůstající s otcem, a nejsou často spokojeny se svými manželi a se svým sexuálním životem. Častěji vyjadřují obavy, že by svými partnery mohly být zraněny, opuštěny, zrazeny (Kozlová, 2005).

Naopak Sobotková uvádí, že neexistují důkazy, že nepřítomnost otce znesnadňuje přijetí mužské role u chlapců. Nezáleží prý na kvantitě rodičovství, ale především na kvalitě. Např. při socializaci dítě se předpokládá, že otcové jsou těmi, kdo mají odpovědnost. Přesto však i v rodinách, kde je otec přítomen, je různá míra zapojení se do procesu socializace dítěte. Proto pouhá fyzická přítomnost otce není zárukou zdravého vývoje dětí (Sobotková, 2001).

Někdy je možno nahradit otce dědečkem, ale z výzkumů je patrné, že obzvláště v první fázi mají prarodiče odmítavý postoj k nemanželskému dítěti (Matoušek, 2003a).

Svobodná matka často nemá dalšího potomka, jelikož je to velmi finančně nákladné. Proto se, někdy až příliš, upíná na své jediné dítě. Vazba mezi matkou a dítětem je tedy často silnější než by měla být a je ovlivněna matčíným postojem k mužům. Je pravděpodobné, že dítě svobodné matky bude mít problémy s navazováním partnerského vztahu a s rodinným soužitím (Matoušek, 2003a).

Ať už se jedná o matky, které se se svým manželem rozvedly nebo se s partnerem rozešly, je jisté že to pro ženy i jejich děti znamená změnu spojenou často se stresem a zátěží.

2.5 Krize

Slovo krize (*krisis*) pochází z řečtiny a značí soudní proces, ve kterém dochází k vyvrcholení sporu a dochází k rozsudku. Dochází k obratu, není však blíže specifikováno či k lepšímu nebo k horšímu (Matoušek, 2003b).

Jelikož jsou však důvody rozchodu či rozvodu a jejich následky pro matku často fatální, autorka práce se blíže zaměřuje právě na změnu v negativním smyslu slova, i přes to, že např. pro ženu, která byla obětí domácího násilí, je rozvod naopak změnou k pozitivnímu.

Jak uvádí Matoušek ve své klasifikaci vybraných životních událostí, rozvod se nachází na druhém místě, hned po úmrtí partnera, což se považuje za nejvíce stresovou událost (Matoušek, 2003b).

2.5.1 Pojem krizová životní situace

Jedná se o situaci, která na jedince působí jako subjektivně ohrožující. V psychosociální oblasti je na krizi nahlíženo jako na situaci, která vzniká v důsledku střetu s překážkou, kterou lidé nejsou schopni za pomoci vlastních sil, vyrovnávacích strategií, či za pomoci rodiny zvládnout. Krize vyvolává změny v navyklém způsobu žití a vede k stavu nerovnováhy, ohrožení a k stresu (Matoušek, 2003b).

2.5.2 Příčiny krize

Za vnější spouštěče nebo příčiny krize jsou považovány tři konstelace:

- Ztráta objektu - tedy čehokoli, k čemu jsme vázáni a s čím se identifikujeme. Např. se jedná o ztrátu partnera, zaměstnání, bytu, zdraví a víry
- Volba - zvolení jedné věci, znamená ztrátu druhé. Pokud volíme mezi dvěma negativními možnostmi je situace velmi nepříznivá
- Změna (Matoušek, 2003b)

Za vnitřní spouštěče krize jsou považovány dva faktory:

- Adaptace na vlastní vývoj - např. neschopnost se vyrovnat s vývojem dospívajícího člena rodiny
- Hybris = kroky strategie, které danou situaci neřeší, ale alespoň prozatím nám napomáhají při jejím řešení. Dlouhodobě však tento typ nemůže obstát a je zdrojem budoucích krizí (Matoušek, 2003b)

Další situace, charakterizované vysokou mírou stresu, jsou například těhotenství, ztráta zaměstnání, rozvrat manželství atd. (Matoušek, 2003b).

2.5.3 Důvody rozvodů (rozchodů)

Česká republika patří v Evropě mezi země s největší mírou rozvodovosti. Rozvodem u nás končí okolo poloviny původně uzavřených manželství. Rozvod má pro ženy a pro muže rozdílný dopad. U žen rozvod znamená zhoršení ekonomické situace a pro muže ztrátu kontaktu s dítětem (Vohlídalová, 2010).

Riziko rozvodů je vyšší u mužů se základním vzděláním. S rostoucím vzděláním riziko rozvodů klesá. U žen se dá výskyt rozvodů charakterizovat obráceným písmenem U. U nejnižších vzdělanostních skupin dosahuje rozvodovost nejnižší hodnoty a u nejvyšších vzdělanostních skupin naopak nejvyšší hodnoty. Také pokud žena dosahuje vyšší vzdělání než muž, je vyšší riziko rozvodu. Pravděpodobnost rozvodu je také ovlivněna rozvodem rodičů partnerů, nízkým věkem partnerů v době sňatku či předmanželskými porody a těhotenstvím (Vohlídalová, 2010).

Přitom nízký věk v době začátku partnerského života je typický právě pro dcery rozvedených rodičů (Vohlídalová, 2010).

Legislativních příčin rozpadu manželství, tedy těch, které soudy označily jako důvody rozpadu manželství, je deset. Patří mezi ně rozdíl povah, názorů a zájmů, nevěra, nezáměr o rodinu, opuštění soužití, alkoholismus, neuvážený sňatek, sexuální neshody, zdravotní důvody, zlé nakládání, odsouzení za trestní čin, ostatní příčiny a rozpady manželství, u kterých soud nezjistil zavinění. Tyto příčiny však mohou být odlišné od příčin, které sami lidé považují za klíčové (Vohlídalová, 2010).

Za subjektivní příčiny, tedy za ty příčiny, které sami lidé považují za klíčové, jsou u žen v longitudinálních výzkumech považovány především nedostatky komunikace, lásky a sdílných zájmů. Ženy byly ochotny tolerovat nevěru a mnohdy i násilí. Muži nejčastěji uváděli obviňování ze strany manželky a daleko hůře snášeli nevěru partnerek (Vohlídalová, 2010).

Žádosti o rozvod podávají častěji ženy než muži a to ve více než 2/3 případů. To, že ženy podávají žádosti častěji, však nutně nemusí znamenat, že muži zavinují rozpad partnerského vztahu více. Podle 44,6 % mužů a 28 % žen zavinili rozvod oba partneři. Sami cítí zodpovědnost za rozpad manželství pouze 2,8 % žen a 16,9 % mužů. Celých 64,5 % žen a 36,1 % dotázaných mužů viní z rozpadu svého partnera/ku. Ženy tedy patrně nejsou těmi, kdo rozpady manželství způsobují. Spíše se dá předpokládat, že rozvody často iniciují. A ukončují tak pouze již nefungující nebo narušený vztah (Vohlídalová, 2010).

Autorka práce uvádí např. výzkum, který realizovalo Centrum pro výzkum veřejného mínění v roce 2009. V tomto výzkumu se vychází z analýzy odpovědí, v nichž měli tázání vybrat z 16 vybraných položek. Výsledky uvádí, že pro rozpad partnerského vztahu byly nejčastěji uváděny odlišné názory a postoje a vzájemné odcizení a to u 68,3 % mužů a 43,5 % žen. Následovala nevěra u 45,5 % mužů a 41 % žen, nedostatek vzájemné pozornosti, neschopnost společně hovořit a povídat si u 24 % mužů a 25 % žen, alkoholismus, drogová závislost, nebo závislost na hracích automatech 28 % žen a 9,7 % mužů, neshody v zacházení s penězi u 16ti % mužů a 17 % žen, volnočasové aktivity a koníčky u 10ti % mužů a 11, 7 % žen, neshody o představách o trávení volného času u 13,8 % žen a 11 % mužů, psychické či fyzické násilí u 14,3 % žen (Vohlídalová, 2010).

Obzvláště svobodné matky se v důsledku své krizové životní situace, často obrací na různé sociální instituce, u nichž hledají pomoc ve větší míře než u svých rodin. Pouze 10 % žen po narození dítěte hledalo pomoc u otce dítěte (Matoušek, 2003a).

2.6 Formy finanční pomoci

Finanční podpora náleží všem, kteří splňují podmínky pro její poskytnutí. Autorka práce rozděluje formy finanční podpory do pěti skupin a zaměřuje se pouze na ty formy finanční podpory, které se nejčastěji týkají matek s dětmi.

2.6.1 Dávky státní sociální podpory

Ať již matka vychovává své dítě samostatně, nebo společně s partnerem (otcem dítěte), náleží jí jisté výhody či práva. Jedná se o porodné, rodičovský příspěvek, přídavek na dítě, příspěvek na bydlení a pohřebné.

Porodné

Nárok na porodné má pouze žena, při narození prvního živého dítěte, splňuje-li rodina déle příjem, který nesmí přesáhnout 2,4 násobku životního minima. Hranice příjmů v rodině, která se sleduje, je kalendářní čtvrtletí předcházející kalendářnímu čtvrtletí, ve kterém se dítě narodilo (Integrovaný portál MPSV, Porodné).

Porodné je stanoveno pevnou částkou a to na 13 000 Kč na první narozené živé dítě. Pokud se narodí více dětí, je částka stanovena na 19 500 Kč (Integrovaný portál MPSV, Porodné).

Rodičovský příspěvek

Nárok na rodičovský příspěvek má rodič, který po celý kalendářní měsíc osobně, celodenně a řádně pečuje o dítě, které je nejmladší v rodině, a to až do vyčerpání celkové částky 220 000 Kč, nejdéle do tří let věku dítěte (Integrovaný portál MPSV, Rodičovský příspěvek).

Výši měsíční částky si může zvolit i rodič, který neplatil nemocenské pojištění, jen v případě, že druhý z rodičů splnil podmínku nároku na peněžitou pomoc v mateřství nebo nemocenské v souvislosti s porodem či převzetím dítěte (Integrovaný portál MPSV, Rodičovský příspěvek).

Pokud ani jednomu z rodičů nelze uvedený vyměřovací základ stanovit, náleží rodičovský příspěvek v pevných měsíčních částkách 7 600 Kč do konce 9. měsíce věku a následně ve výši 3 800 Kč do 4 let věku dítěte (Integrovaný portál MPSV, Rodičovský příspěvek).

Přídavek na dítě

Přídavek na dítě je základní dlouhodobou dávkou poskytovanou rodinám s dětmi. Nárok mají rodiny s příjmem do 2,4 násobku životního minima. Přídavek na dítě je poskytován ve třech výších podle věku dítěte (Integrovaný portál MPSV, Rodičovský příspěvek).

Příspěvek na bydlení

Nárok na příspěvek na bydlení má vlastník nebo nájemce bytu, který je v bytě hlášen k trvalému pobytu, pokud jeho náklady na bydlení přesahují částku součinnu rozhodného příjmu v rodině a koeficientu 0,30. Je poskytován nejdéle po dobu 84 kalendářních měsíců a to v období 10 kalendářních let (Ministerstvo práce a sociálních věcí, Státní sociální podpora).

Všechny doby pobírání příspěvku na bydlení se sčítají v posledních 10 letech před kalendářním měsícem, na který oprávněná osoba žádá o tento příspěvek, a to i při změně bytu u téže osoby (Ministerstvo práce a sociálních věcí, Státní sociální podpora).

Pohřebné

Vdova má nárok na pohřebné, které činí 5 000 Kč a to v případě, že vypravila pohřeb nezaopatřenému dítěti, nebo osobě, která byla rodičem nezaopatřeného dítěte (Integrovaný portál MPSV, Pohřebné).

2.6.2 Dávky nemocenského pojištění

Systém nemocenského pojištění je určen pro osoby výdělečně činné, které při tzv. krátkodobých sociálních událostech, ztrácí příjem. Jedná se např. o situace spojené s pracovní neschopností kvůli ošetřování člena rodiny, těhotenstvím a mateřstvím a péčí o dítě (Ministerstvo práce a sociálních věcí, Nemocenské pojištění).

Peněžité pomoci v mateřství

Peněžité pomoci v mateřství náleží matce (zaměstnankyni), a to v souvislosti s porodem a péčí o narozené dítě po dobu 28 týdnů. Pokud žena porodí dvě a více dětí náleží jí mateřská dovolená na dobu 37 týdnů (Ministerstvo práce a sociálních věcí, Slučitelnost profesních a rodinných rolí).

Nárok má pojištěnka (pojištěnec), pokud v den, od něhož je tato dávka přiznávána (od počátku 8. - 6. týdne před očekávaným dnem porodu), trvá nemocensky

pojištěné zaměstnání (popř. účast na nemocenském pojištění OSVČ) nebo ochranná lhůta = lhůta u žen, jejichž pojištění (zaměstnání) skončilo v době těhotenství. Ochranná lhůta činí 180 kalendářních dnů ode dne zániku pojištění. Další podmínkou pro vyplacení peněžité pomoci v mateřství je účast na nemocenském pojištění alespoň 270 kalendářních dnů v posledních dvou letech před nástupem na peněžitou pomoc v mateřství. Výše peněžité pomoci v mateřství činí 70 % redukovaného denního vyměřovacího základu za kalendářní den (Česká správa sociálního zabezpečení, Peněžítá pomoc v mateřství).

Ošetřovné

Na ošetřovné má nárok zaměstnanec, který nemůže pracovat a to z důvodu, že musí ošetřovat nemocného člena domácnosti, nebo musí pečovat o zdravé dítě mladší 10 let, protože školské nebo dětské zařízení bylo uzavřeno (z důvodu havárie, epidemie, jiné nepředvídané události), dítěti byla nařízena karanténa, nebo osoba, která jinak o dítě pečuje, sama onemocněla (Ministerstvo práce a sociálních věcí, Nemocenské pojištění).

Zaměstnanec nemůže uplatnit nárok na ošetřovné na dítě, na které již (zpravidla) druhý z rodičů uplatnil nárok na peněžitou pomoc v mateřství nebo rodičovský příspěvek; to neplatí, pokud tato jiná osoba onemocněla, utrpěla úraz, nastaly u ní situace zákonem stanovené, porodila nebo jí byla nařízena karanténa, a proto nemůže o dítě pečovat (Ministerstvo práce a sociálních věcí, Nemocenské pojištění).

Ošetřovné náleží jen jednou a jen jednomu z oprávněných nebo postupně dvěma oprávněným, jestliže se v témže případě ošetřování (péče) vystřídají (Ministerstvo práce a sociálních věcí, Nemocenské pojištění).

Některé skupiny pojištěnců nemají na ošetřovné nárok (např. zaměstnanci, jejichž zaměstnání je zaměstnáním malého rozsahu, členové kolektivních orgánů právnické osoby, zaměstnanci činní na základě dohody o provedení práce, OSVČ).

Ochranná lhůta pro ošetřovné není přesně vymezena (Ministerstvo práce a sociálních věcí, Nemocenské pojištění).

Podpůrčí doba u ošetřovného činí nejdéle 9 kalendářních dnů. U osamělého zaměstnance, který má v trvalé péči alespoň jedno dítě ve věku do 16 let, které neukončilo povinnou školní docházku, činí podpůrčí doba nejdéle 16 kalendářních dnů (Ministerstvo práce a sociálních věcí, Nemocenské pojištění).

2.6.3 Dávky důchodového pojištění

Z důchodového pojištění jsou poskytovány starobní, invalidní, vdovské (vdovecké) a sirotčí důchody. Autorka práce se však zaměřuje pouze na důchod vdovský, jež se týká právě skupiny svobodných matek (vdov), které s dětmi zůstaly osamoceny kvůli úmrtí manžela.

Vdovský důchod

Pokud se jedná o matky, jimž zemřel manžel, tedy o vdovy s dětmi, má vdova nárok na vdovský důchod po zemřelém manželovi, který byl poživitelem starobního nebo invalidního důchodu, nebo splnil ke dni smrti podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod nebo podmínky nároku na starobní důchod anebo zemřel následkem pracovního úrazu či nemoci z povolání (Ministerstvo práce a sociálních věcí, Důchodové pojištění).

Vdovský důchod náleží po dobu jednoho roku od smrti manžela. Po uplynutí této doby má vdova nárok na vdovský důchod, jestliže pečuje o nezaopatřené dítě, pečuje o dítě, které je závislé na péči jiné osoby ve stupni II až IV, pečuje o svého rodiče nebo rodiče zemřelého manžela, který s ní žije v domácnosti a je závislý na péči jiné osoby ve stupni II až IV, je invalidní ve třetím stupni, dosáhla alespoň věku o 4 roky nižšího, než činí důchodový věk pro muže stejného data narození nebo důchodového věku, je-li důchodový věk nižší (Ministerstvo práce a sociálních věcí, Důchodové pojištění).

Nárok na vdovský důchod vznikne znovu, jestliže se splní některá z uvedených podmínek do dvou roků po zániku dřívějšího nároku na vdovský důchod (Ministerstvo práce a sociálních věcí, Důchodové pojištění).

2.6.4 Pomoc (dávky) v hmotné nouzi

System pomoci v hmotné nouzi je formou pomoci osobám s nedostatečnými příjmy, který tyto osoby motivuje k aktivní snaze zajistit si prostředky k uspokojení životních potřeb (Integrovaný portál MPSV, Obecné informace a vymezení některých pojmů).

Pomoc v hmotné nouzi

Jedná se o stav, kdy osoba či rodina nemá dostatečné příjmy a její celkové sociální a majetkové poměry neumožňují uspokojení základních životních potřeb na

úrovni ještě přijatelné pro společnost. Současně tyto příjmy nemůže zvýšit a vyřešit tak svoji nelehkou situaci vlastním přičiněním (Ministerstvo práce a sociálních věcí, Pomoc v hmotné nouzi).

Dávkami, kterými se řeší pomoc v hmotné nouzi, jsou příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádná okamžitá pomoc (Ministerstvo práce a sociálních věcí, Pomoc v hmotné nouzi).

Příspěvek na živobytí se stanovuje jako rozdíl mezi živobytím osoby či rodiny a jejich příjmem, od kterého se odečtou přiměřené náklady na bydlení. Přiměřené náklady na bydlení jsou odůvodněné náklady na bydlení, maximálně však do výše 30 %, v Praze 35 %, příjmu osoby či rodiny (Ministerstvo práce a sociálních věcí, Pomoc v hmotné nouzi).

Výše doplatku na bydlení je stanovena tak, aby po zaplacení odůvodněných nákladů na bydlení (tj. nájmu, služeb s bydlením spojených a nákladů za dodávky energií) zůstala osobě či rodině částka na živobytí (Ministerstvo práce a sociálních věcí, Pomoc v hmotné nouzi).

Mimořádná okamžitá pomoc zahrnuje finanční pomoc dle toho, v jaké situaci se jedinec (rodina) nachází. Vždy se však jedná o situace, které je nutno bezodkladně řešit (Ministerstvo práce a sociálních věcí, Pomoc v hmotné nouzi).

Při posuzování hmotné nouze je rozhodující životní minimum (Ministerstvo práce a sociálních věcí, Životní a existenční minimum).

Životní a existenční minimum

Životní minimum představuje minimální společensky uznávanou hranici peněžních příjmů k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb (Ministerstvo práce a sociálních věcí, Životní a existenční minimum).

Existenční minimum stanovuje minimální hranici peněžních příjmů, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití. Tento institut byl vedle životního minima zaveden z důvodu větší motivace pro dospělé osoby v hmotné nouzi (Ministerstvo práce a sociálních věcí, Životní a existenční minimum).

Životní minimum ani existenční minimum však nezahrnují nezbytné náklady na bydlení. Proto je ochrana v oblasti bydlení řešena v rámci systému státní sociální podpory poskytováním příspěvku na bydlení a v systému pomoci v hmotné nouzi

doplatkem na bydlení (Ministerstvo práce a sociálních věcí, Životní a existenční minimum).

2.6.5 Formy pomoci rozvedeným matkám

Svobodné matky však často potřebují větší podporu při plnění svých rodičovských povinností, než rodiny s oběma rodiči. Tato podpora je ve dvou rovinách: finanční - oblast sociální politiky a nefinanční - sféra sociálních služeb (Matoušek, 2005).

Při řešení situace klinických rodin se autorka bakalářské práce zaměřuje konkrétně na osud svobodných matek s dětmi dle Sobotkové (Sobotková, 2001).

Pokud se jedná o matky, jež mají děti z rozpadlého vztahu a matky, které chtějí být svobodné záměrně a dítě mají s mužem, s kterým nepočítaly pro trvalý vztah, dostávají tyto matky výživné na dítě od otce dítěte.

Vyživovací povinnost rodičů k dětem trvá do té doby, dokud děti nejsou schopny samy se živit (Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině).

Nežijí-li rodiče nezletilého dítěte spolu, upraví soud rozsah jejich vyživovací povinnosti nebo schválí jejich dohodu o výši výživného (Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině).

Expertní skupina ustanovená Ministerstvem spravedlnosti ČR připravila tabulku stanovující vzhledem k věku dítěte výši výživného poměrnou částí z platu povinného rodiče. Tato tabulka však není pro soudy závazná, jedná se pouze o doporučující výši výživného (Justice.com. Oficiální server českého soudnictví, Doporučující tabulka pro stanovení výše výživného).

Tab. č. 1: Doporučení výživného pro soudy

Kategorie	Věk dítěte	Procentuální rozmezí
1.	0 – 5 let	11 – 15 %
2.	6 – 9 let	13 – 17 %
3.	10 – 14 let	15 – 19 %
4.	15 – 17 let	16 – 22 %
5.	18 a více let	19 – 25 %

Zdroj: Justice.com. Oficiální server českého soudnictví

Rozvedený jedinec, který není schopen sám se živit, může žádat od bývalého manžela, aby mu přispíval na přiměřenou výživu podle svých schopností, možností a majetkových poměrů. Nedohodnou-li se, rozhodne soud o výživném na návrh některého z nich (Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině).

Otec dítěte, za kterého není matka dítěte provdána, je povinen matce přispívat přiměřeně na úhradu výživy po dobu dvou let, jakož i na úhradu nákladů spojených s těhotenstvím a slehnutím (Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině).

Matky, které nejsou vdané a dítě adoptovaly, event. přijaly děti do pěstounské péče, matky po umělém oplodnění a asistované reprodukci, si zvolily mateřství bez partnera a nemohou tedy počítat s žádným výživným.

Všem skupinám matek se však může stát, že se dostanou do situace, kdy mají i přes určité dávky, jež dostaly od státu, nejružnější problémy. Může se jednat o finanční problémy, které přetrvávají a s nimi spojené řešení bytové situace či další problémy, které mohou pramenit ze vztahů v rodině. V těchto případech je možné využít dalších forem sociální pomoci.

2.7 Služby rodinám v krizi

Krizové služby jsou poskytovány nejen v situacích ohrožení dítěte nebo dospělé osoby, ale i v těch případech, kdy je žádoucí sjednocování rodiny, poté, co se ohrožený člen rodiny znovu do rodiny vrátil. Rodinám jsou nabízeny poradenské služby, vzdělávací programy, terapeutické služby a preventivní programy. Součástí sociálních služeb jsou i azylová zařízení a azylové domy pro matky s dětmi (Matoušek, 2003b).

2.7.1 Druhy sociálních služeb

Poskytování sociálních služeb je v rámci sociálního poradenství, služeb sociální péče a služeb sociální prevence. Rozsah poskytovaných úkonů je u jednotlivých druhů sociálních služeb stanoven právními předpisy (Zákon č.108/2006 Sb., o sociálních službách).

Součástí služeb sociální péče je osobní asistence, pečovatelská služba, tísňová péče, průvodcovská, předčitatelská a tlumočnická služeb, podpora samostatného bydlení, odlehčovací služba, centrum denních služeb, dále pak denní stacionáře, týdenní stacionáře, domovy pro osoby se zdravotním postižením, domovy pro seniory, domovy

se zvláštním režimem, chráněná bydlení, sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních ústavní péče (Zákon č.108/2006 Sb., o sociálních službách).

Součástí služeb sociální prevence jsou služby rané péče, telefonická krizová intervence, tlumočnické služby, azylové domy, domy na půl cesty, kontaktní centra, krizová pomoc, nízkoprahová denní centra, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, noclehárny, intervenční centra, služby následné péče, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením, sociálně terapeutické dílny, terapeutické komunity, terénní programy a sociální rehabilitace (Zákon č.108/2006 Sb., o sociálních službách).

V příloze práce (příloha č. 2: Počet služeb vedených v regionu poskytovatelů služeb dle právní formy poskytovatele) je uveden graf, který znázorňuje počet jednotlivých druhů sociálních služeb v ČR a poskytovatele těchto služeb včetně množství sociálních služeb, které jsou jimi poskytnuty. V příloze práce (příloha č. 3: Rozložení lůžek dle jednotlivých druhů služeb v krajích, rok 2010) je pak uveden graf s procentuálním zastoupením lůžek jednotlivých sociálních služeb, které jsou poskytovány v krajích.

2.7.2 Typy služeb, které jsou poskytovány rodinám

Současní autoři rozlišují tyto služby podle:

- Délky trvání - krizové, krátkodobé až dlouhodobé
- Prostředí - poskytované v domě rodiny (terénní), v instituci specializované na práci s rodinou (ambulantní či pobytové), v komunitním centru atd.
- Užití metody práce s rodinou - poradenství, odborně vedená terapie, svépomocné skupiny atd.
- Co bylo podmětem pro práci s rodinou - např. ohrožení dítěte, rozvodová situace atd. (Matoušek, 2003b).

V dalších částech práce se autorka bakalářské práce zaměřuje především na azylové domy, které mohou matky s dětmi v rámci řešení svých krizových životních situací využít.

3. AZYLOVÉ DOMY

Azylové domy poskytují pobytové služby na přechodnou dobu osobám, jež se nachází v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení. Služby azylových domů jsou přizpůsobeny uživatelům, s ohledem na okolnosti, které vedly ke ztrátě bydlení. Tzn., že azylové domy jsou rozdílně koncipovány pro rodiče s dětmi, pro muže, ženy, oběti domácí násilí atd. (Zákon č. 108/2006 Sb.; Vybrané statistické údaje o financování sociálních služeb a příspěvku na péči).

V ČR je celkem 214 azylových domů. Z nichž je 167 zřizováno nestátní neziskovou organizací, 13 obcí/městem, 32 příspěvkovou organizací a 2 azylové domy jsou zřízeny ostatními organizačními složkami státu, nebo školními pracovníky osobami (Zákon č. 108/2006 Sb.; Vybrané statistické údaje o financování sociálních služeb a příspěvku na péči).

Kapacita lůžek je celkem 2 272. V roce 2008 bylo celkem 4921 uživatelů, tedy obloženost lůžek byla 217 %, v roce 2010 však již bylo předpokládáno 5184 uživatelů a obloženost lůžek byla předpokládána na 228 % (Zákon č. 108/2006 Sb.; Vybrané statistické údaje o financování sociálních služeb a příspěvku na péči).

Pro představu, průměrné náklady na jednu službu/rok jsou 2 947 876 Kč. Náklady na jedno lůžko/rok jsou 97 311 Kč, tzn. na všech 2 272 lůžek činí náklady 221 090 708 Kč/rok (Zákon č. 108/2006 Sb.; Vybrané statistické údaje o financování sociálních služeb a příspěvku na péči).

3.1 Důvody odchodu žen do azylových domů pro matky s dětmi

Ženy mají různé důvody k vyhledání tohoto druhu pomoci. Všechny však spojuje fakt, že svou situaci nemohou vyřešit jinak, než právě vyhledáním pomoci těchto zařízení. Odchod do azylového domu bývá zpravidla krajním nouzovým řešením.

Dá se říci, že klientky uvádějí především ty důvody, které musely bezprostředně a naléhavě řešit. Naopak pracovníce pohlíží na důvody k odchodu do azylového domu daleko komplexněji a zahrnují tedy více faktorů, které se na odchodu do azylového domu podílely (Pražáková, 2008).

Autorka bakalářské práce uvádí například výsledky diplomové práce, která se zabývá důvody vyhledávání azylových domů pro matky s dětmi (Pražáková, 2008). Výzkumu se zúčastnilo celkem 96 klientek (od roku 2004 do roku 2009). Klientky

uváděly tyto důvody odchodu do azylového domu, které jsou seřazeny podle četnosti uvedení. Některé klientky uvedly důvodů více:

- Bydlení (53x) – vyhoštění z bytu manželem, soudní výpověď z bytu, odchod z podnájmu, nevhodné bytové podmínky, ztráta bydlení, exekuce
- Domácí násilí (18x)
- Těhotenství (10x)
- Špatná finanční situace (10x)
- Rozchod s partnerem (9x)
- Neshody s partnerem (4x)
- Špatní hygienické podmínky (2x)
- Ztráta zaměstnání (2x)
- Špatné rodinné vztahy (2x)
- Nevládnutí péče o dítě, OSPOD (2x)
- Zneužívání (1x)
- Odchod z domu na půl cesty (1x)

(Pražáková, 2008)

4. VYBRANÉ AZYLOVÉ DOMY

Autorka práce seznamuje pouze s vybranými azylovými domy, na které se obrátily respondentky empirické části této práce. Autorka se zaměřuje především na poskytované služby a na prostory, které jsou matkám s dětmi k dispozici.

4.1 Azylový dům sv. Máří Magdaleny

Tento azylový dům se nachází v Kralupech nad Vltavou v Sokolské ulici č.p. 139. Je zaštiťován Farní charitou Kralup nad Vltavou a zřizovatelem je Arcibiskupství pražské (Výroční zpráva z roku 2010).

Fotografie objektu se nachází v příloze práce (příloha č. 4: Fotografie azylového domu pro matky s dětmi v Kralupech nad Vltavou - Sokolská ulice).

V roce 2008 se Farní charita přihlásila do dotačního programu a získala grant. Z těchto peněz bylo možné financovat mimo jiné i nákup a rekonstrukci objektu za účelem poskytování sociálních služeb. Stavba byla dokončena v červnu 2010 a organizace se přestěhovala v září 2010 (Výroční zpráva z roku 2010).

Kapacita azylového domu jsou dvě bytové jednotky pro dvě matky s maximálně třemi dětmi na jednu matku (Výroční zpráva z roku 2010).

Dle Zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb., poskytuje toto zařízení pobytové služby na přechodnou dobu. Tato pomoc je poskytována v bytech sociálního bydlení (Výroční zpráva z roku 2010).

V tomto domě jsou poskytovány tyto sociální služby:

- Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež - romský klub Rep Sun
- Sociální poradna, terénní sociální práce
- Vzdělávací a poradenské centrum pro osoby ohrožené sociální exkluzí (PC, jazykové, motivační a jiné kurzy)
- Odborné sociální poradenství
- Vzdělávací kurzy pro pracovníky organizace
- Právní a odborné poradenství
- Azylový dům pro matky s dětmi (Farní charita Kralupy nad Vltavou, Popis a realizace služby Azylového domu).

Se žadatelkami je prováděn vstupní pohovor, na základě kterého sociální pracovnice a žadatelka společně vypracují návrh na řešení konkrétní situace. Současně

jsou žadatelce poskytnuty kontakty a informace, které se týkají dalších institucí, které by jí mohly být nápomocny při řešení její situace. Pokud je to však možné a pokud je v Azylovém domě volné místo, může být klientka i s dětmi ihned ubytována (Farní charita Kralupy nad Vltavou, Popis a realizace služby Azylového domu).

Odmítnutí zájemce o službu je možné z několika důvodů. Např. zájemce nespadá do cílové skupiny, zařízení neposkytuje služby, které zájemce požaduje, v azylovém domě nejsou volná lůžka, během předchozího pobytu byla zájemci ukončena služba z důvodu hrubého porušení Domácího řádu a zároveň o uzavření nové smlouvy zájemce žádá v době kratší než šest měsíců od ukončení služby (Farní charita Kralupy nad Vltavou, Popis a realizace služby Azylového domu).

Každá žádost o ubytování v azylovém domě je posuzována individuálně a to na základě naléhavosti jednotlivých případů. V případě přijetí žadatelky je sepsána smlouva o ubytování a klientka je také seznámena s prostorami zařízení a s Domovním řádem. Sociální pracovnice s klientkou také sestaví plán práce (Farní charita Kralupy nad Vltavou, Popis a realizace služby Azylového domu).

Sociální pracovnice tedy nejen že naváže s klientkou prvotní kontakt, ale také s ní spolupracuje během celého pobytu. Pobyt může trvat max. jeden rok s tím, že pokud nejsou jiné zájemkyně, může být prodloužen. Sociální pracovnice jim pomáhají při vyhledávání a udržování kontaktů pro ně důležitých (Policie ČR, soudy, sociální odbory aj.). Dále také pracovnice motivují klientku k podílení se na hledání řešení situace, ve které se nachází. Domov nabízí poradenství, asistenci při péči o děti a účast na akcích Domova i mimo něj. Matka má možnost svobodně se rozhodnout, zda se daných aktivit bude účastnit. Sociální pracovnice také spolupracují s dětmi, v případě nutnosti pomohou s domácností a hospodařením (Farní charita Kralupy nad Vltavou, Popis a realizace služby Azylového domu).

Matky mají k dispozici dvě vybavené samostatné bytové jednotky s hygienickým zázemím. Kuchyňská místnost a jídelna je pro klientky společná. Dále mohou matky využívat počítačovou učebnu, kde si mohou hledat zaměstnání. Pro děti je každý den Po - Pá 12.30 hod - 17.00 hod otevřeno nízkoprahové zařízení. Klientkám je také nabídnuto doučování pro jejich děti speciálním pedagogem. Maminky se mohou zúčastnit jazykových kurzů, přednášek a školení (Farní charita Kralupy nad Vltavou, Popis a realizace služby Azylového domu).

Chod azylového domu je zajišťován osmi pracovníky. Za ubytování klientky platí 70 Kč na den a 40 Kč pro dítě (Vlastní).

4.2 Azylový dům pro matky s dětmi - Minice

Tento azylový dům se nachází v Kralupech nad Vltavou, v městské části Minice, v Pražské ulici, č.p. 73. Dům je provozován Arcidiecézní charitou Praha. (Dům na půl cesty a Azylový dům pro matky s dětmi Kralupy nad Vltavou - Minice).

Fotografie objektu je umístěna v příloze práce (příloha č. 5: Fotografie azylového domu pro matky s dětmi - Pražská ulice).

V této budově byl v roce 2004 uveden do provozu Dům na půl cesty Minice, který byl za tímto účelem Farní charitě darován Městským úřadem Kralupy. V roce 2006 vznikl v objektu Azylový dům pro matky s dětmi (Dům na půl cesty a Azylový dům pro matky s dětmi Kralupy nad Vltavou - Minice, Historie).

Oba objekty se nachází v rekonstruované budově bývalé školy. Jedná se o jednopatrovou budovu, ke které náleží suterén a zahrada. Tato budova byla zrekonstruována na 16 bytových jednotek. Pro službu Azylový dům pro matky s dětmi je určeno 5 garsonek (Dům na půl cesty a Azylový dům pro matky s dětmi Kralupy nad Vltavou - Minice).

Cílovou skupinou tohoto domu, jsou matky s dětmi do 18 let a ženy před porodem, které se nachází v nepříznivé životní situaci. Jedná se přednostně o klientky z regionu Kralupy a Středočeského kraje. Pokud jsou volná místa, lze přijmout klientky i odjinud (Dům na půl cesty a Azylový dům pro matky s dětmi Kralupy nad Vltavou - Minice, Poslaní).

Služby azylového domu nejsou poskytovány osobám, které jsou závislé na alkoholu a drogách, osobám, které ohrožují zdraví a bezpečí ostatních klientek (infekční onemocnění, duševní poruchy) a osobám, jejichž zdravotní stav vyžaduje specifické služby např. tělesné a mentální handicap (Dům na půl cesty a Azylový dům pro matky s dětmi Kralupy nad Vltavou - Minice, Poslaní).

Klientkám je poskytnuto pouze dočasné ubytování, které je omezeno maximálně ročním pobytem. Dále pak podpůrná asistence při jednání s úřady, doporučení k odborníkům z oboru psychologie a lékařství, pomoc při hledání bytu a zaměstnání, spolupráce se školami, pomoc při výchově dětí (na přání matky). Klientce jsou také k dispozici různé rekvalifikace a resocializační programy a v neposlední řadě i celková citová a lidská opora a sociální a právní poradenství (Dům na půl cesty a Azylový dům pro matky s dětmi Kralupy nad Vltavou - Minice, Poslaní).

Hlavním cílem je uživatelkám azylového domu především pomoci získat stálé bydliště a zaměstnání. Dále pak jim poskytnout soukromí, bezpečí a důstojné podmínky v době, kdy ony samy nejsou schopné vlastního zabezpečení. Dále pak se klientky učí a rozvíjejí své sociální dovednosti, učí se orientovat ve vlastních právech a povinnostech, rozvíjejí své schopnosti a dovednosti při vyřizování potřebných osobních záležitostí a zákonných povinnostech matek, a to na základě individuálního plánu. Matky jsou podporovány ve výchově, která směřuje ke zdravému vývoji dítěte. Je také směřováno k posilování psychické soběstačnosti matek při řešení zátěžových situací. Další nutností je naučit matky základům finančního hospodaření a rozvoji praktických dovedností v domácnosti (Dům na půl cesty a Azylový dům pro matky s dětmi Kralupy nad Vltavou - Minice, Poslaní).

Každá klientka má samostatný pokoj s kuchyňskou linkou a sprchovým koutem s toaletou. Klientky mají k dispozici i společnou kuchyň s jídelnou a klubovnu s počítači. Ke hře s dětmi mohou klientky využívat zahradu Azylového domu s malým hřištěm (Dům na půl cesty a Azylový dům pro matky s dětmi Kralupy nad Vltavou - Minice, Poslaní).

Chod projektu je zajišťován osmi zaměstnanci v nepřetržitém provozu, čtyřmi externisty a dvěma dobrovolníky (Dům na půl cesty a Azylový dům pro matky s dětmi Kralupy nad Vltavou - Minice, Poslaní).

Ubytování pro klientky stojí 70 Kč za den a 40 Kč pro dítě (Dům na půl cesty a Azylový dům pro matky s dětmi Kralupy nad Vltavou - Minice, Poslaní).

EMPIRICKÁ ČÁST

5. VLASTNÍ VÝZKUM

Na základě zjištěných informací, skrze rozhovory s respondentkami, se autorka práce pokusí zmapovat příčiny vzniku krizových situací. Výsledky jsou dále porovnávány mezi skupinami respondentek, které prošly azylovým domem a mezi respondentkami, kterým v jejich krizi pomohla rodina.

Zjištěné informace jsou základem pro doporučené postupy, které by měly předcházet vzniku situacím, které ženy později nedovedou samy řešit a obrací se pak na vlastní rodinu či na zařízení sociálních služeb.

5.1 Cíle praktické části bakalářské práce

Empirické část má několik cílů. Nejprve se jedná o zmapování života respondentek na základě jejich výpovědí a posléze o porovnání výpovědí respondentek z azylového domu navzájem a respondentek, které pomoc azylového domu nevyhledaly. Dále se jedná o nalezení klíčových událostí v životě respondentek, které mohly mít vliv na vyhledání pomoci azylového domu pro matky s dětmi či pečování o dítě bez otce a bez pomoci azylového domu. Cílem závěru je tyto klíčové události shrnout a nastínit doporučení, která mají sloužit jako prevence krizových situací.

5.2 Metodika výzkumu

V této kapitole je shrnuta metodika výzkumu. V následujícím textu je pak blíže popsán vybraný nástroj výzkumu a charakteristika zkoumaného souboru.

5.2.1 Nástroj výzkumu

Jako nástroj výzkumu bakalářské práce autorka zvolila metodu strukturovaného rozhovoru s otevřenými otázkami. Každý rozhovor byl se souhlasem respondentek nahráván. Všechny respondentky byly upozorněny, že rozhovor je anonymní, proto jména a názvy měst jsou upraveny.

Součástí rozhovoru byla i technika nekontrolovaného pozorování, při které si autorka práce všímala nejen výrazu respondentek, ale také jejich gestikulace. Jelikož byl rozhovor autentický, autorka tak mohla lépe zachytit pocity respondentek a v případě nejasností položit respondentkám doplňující otázky.

5.2.2 Charakteristika zkoumaného souboru

Respondentky, které se zúčastnily empirické části práce, jsou ženy (matky s dětmi do 18 let) ve věku od 18 let do 40 let, jež se ve svém životě setkaly s krizovou situací. Tuto situaci samy nezvládly vyřešit. Tato situace se většinou týkala otázky bydlení, nebo problémů s partnerem (otcem dítěte). Většinou se jedná o ženy, které se s otci svých dětí již nestýkají a nežijí s nimi, to však není podmínkou. Všechny ženy žijí ve Středočeském regionu.

Respondentky jsou zástupkyněmi dvou skupin. Jednu skupinu tvoří respondentky, které někdy prošly azylovým domem. Druhou skupinu pak tvoří respondentky, kterým v jejich krizové situaci pomohli rodiče. Respondentky, jež prošly azylovým domem, autorka práce dále rozdělila na ty, jež se v době prvního rozhovoru z azylového domu stěhovaly do vlastního bydlení a na ty, jež byly v azylovém domě poměrně krátký čas.

5.3 Vlastní realizace rozhovorů s respondentkami

Autorka práce uvádí přepsané výpovědi respondentek, které jsou proloženy doslovnými citacemi. O každé respondentce jsou nejprve v úvodu uvedeny obecné informace týkající se věku, počtu dětí, rodinného stavu či partnerství. V rozhovoru byly použity otázky týkající se orientační rodiny respondentky, dětství, osamostatnění, zlomu (krize, odchodu do azylového domu), pobytu v azylovém domě, rad ostatním ženám (doporučení), současnosti respondentek a přání do budoucna. Po půl roce byl s každou respondentkou proveden doplňující rozhovor, který měl zjišťovat změny u respondentek v rámci jejich bytové situace, zaměstnání, partnera atd.

Respondentka č. 1 - Petra

1. rozhovor

První rozhovor s respondentkou Petrou byl natočen dne 18.4.2012. Konal se na půdě azylového domu v ničem nerušené místnosti. Respondentka tak nemusela mít obavy, že její výpověď někdo uslyší. Rozhovor trval 16 minut a byl nahráván se svolením respondentky.

Úvod:

Petra je 26letá žena, která má 3 děti (chlapec - 8 let, chlapec - 4 roky, dívka - 2 roky). Jedno dítě je svěřeno do péče babičce (chlapec - 8 let).

V současné době je Petra na mateřské dovolené. V den prvního rozhovoru se Petra stěhovala do nového bytu přiděleného od městského úřadu. Partnera prozatím neuvádí, později však přiznává, že nějakou známost již má. Petra je rozvedená.

Dětství:

Petra v raném dětství bydlela společně s oběma rodiči a dvěma bratry. Rodiče se rozvedli, když jí bylo 13 let. „No, rodiče se rozvedli až ve třinácti letech, kdy mi bylo třináct.“

Petra mnoho času se svými rodiči netrávila. Zmiňuje se, že otec hodně pracoval - podnikal, proto na ni neměl tolik času. Chtěl zabezpečit rodinu. „Otec dokázal vydělat peníze, že sme na tu dobu po revoluci jezdili k moři, na hory... jako málo kdo.“ Matka se dětem příliš nevěnovala, i přesto, že na ně čas měla. „Máma měla dostatek času, táta nechtěl, aby máma pracovala, ale aby se o nás starala, aby nás vychovávala, dělala to co máma má dělat, ale ona to moc nedělala.“ Matka nejprve podnikala stejně jako otec, později byla na mateřské dovolené.

S otcem měla Petra dobrý vztah vždy, s matkou naopak nikdy. „S matkou není dobrý vztah ani do dneška. S tátou máme dobrý vztah celou dobu.“ Matka se dokonce vzdala výchovy dcery (Petry). „Rodiče se rozvedli a já sem šla k tátovi, protože se máma vzdala mé výchovy.“ Nyní je Petra v kontaktu jen s otcem, s matkou byla však do nedávna také.

Osamostatnění:

Petra se od rodiny (od otce) odstěhovala, když jí bylo patnáct let. Toto osamostatnění bylo z důvodu pobytu na internátu. Později si našla přítele, ke kterému se posléze také nastěhovala. „Já sem byla vlastně potom na intru a vzhledem k tomu, že sem tady měla přítele, takže jakoby sem jezdila takhle sem tam, sem tam... až mě to jednoho dne přestalo bavit a zůstala sem tady, no.“ Přítel neměl vlastní byt, bydlel u matky. Petra tedy z domova odešla dobrovolně. „Nemusela sem od táty odejít, já sem se tam měla dobře.“

Tohoto partnera si Petra později vzala za manžela a měla s ním syna. S manželem se Petra však rozvedla, jelikož ji napadal. „Ten... Tomáš, vlastně ten první

jako přítel, jakoby kterýho sem si vzala, tak ten mě taky bil, no.“ S dalším přítelem měla Petra své druhé dítě (syna). Po rozchodu se svým druhým přítelem se Petra vrátila zpět k otci, a to na tři měsíce, když jí bylo 22 let. Se třetím přítelem (otcem svého třetího dítěte) Petra plánovala svatbu.

Zlom, důvod odchodu do azylového domu:

Před odchodem do azylového domu Petra žila se svým přítelem (třetí přítel) v jedné domácnosti. Jednoho dne však přišel přítel domu opilý. Petru zbil natolik, že byla hospitalizována. „Bývalý přítel mě dva dny před svatbou zbil. On mě napadl, zbil mě tak, že sem neviděla ani na jedno oko. A já sem si řekla, udělal mi to můj manžel a já mam právo na normální život, takže mi to nebude dělat už nikdo! Zbiješ mě jednou a už mě nikdy nevidíš! Odnesl to syn, ten měl posttraumatický syndrom, poté nemluvil. Teď mu budou čtyři a teprve začíná mluvit.“

Po příchodu z nemocnice, neměla Petra kam jít. „Tak sem prostě z nemocnice nastoupila do utajení (azylový domov s utajením) a z utajení sem šla tady do Minic (AD v Minicích), protože sem měla rodit, že jo... takže sem potřebovala samostatnou jednotku a tam vocaď sem šla sem (AD v Kralupech nad Vltavou) a to už sem měla podanou žádost na byt vod města.“ Petra neměla možnost jít jinam, než do azylového domu. „Určitě sem nemohla jít jinam. Nepřipadá v úvahu jít ke kamarádce s malými dětmi. To málokdo si vezme někoho takhle.“ S matkou nevycházela dobře a k otci jít nechtěla. „K tátovi sem nechtěla jít, protože ten už má rád svůj klid, vzhledem k tomu, jak je vytížený.“ Petra chtěla svou tíživou situaci vyřešit po svém. „Sem dospělá a stačí, že mi takhle pomáhá, takhle mě podporuje, ještě tohle, to už by bylo prostě moc!“

Pobyt v azylovém domě:

V azylovém domě v Minicích Petra strávila jeden rok. Následně se přestěhovala do azylového domu v Kralupech nad Vltavou, kde pobyla tři měsíce. Poté jí byl městským úřadem přidělen byt. Byt je nyní v rekonstrukci, proto Petra požádala azylový dům v Kralupech nad Vltavou o dočasnou pomoc na dva měsíce, než dům projde rekonstrukcí. „Byt je asi čtyřicet let starý, a nikdy se v něm nic nedělalo, takže je v dezolátním stavu.“

Azylový dům jí prý hodně pomohl, stejně tak jako vlastní otec a jeho známí. „V azylovém domu mi hodně pomáhali, on na tom měl hodně velkou zásluhu i otec.“ Petra však přiznává, že se také musela snažit hodně sama. „Hodně mi tam pomáhali, ale

na druhou stranu já patřím mezi ty samostatné klientky, které si všechno zařídí a nepotřebují takovou pomoc.“

Rady ostatním ženám:

Azylový dům má podle Petry sloužit pouze jako odrazový můstek. „Málo která maminka si to uvědomí, že se může dobře odrazit. Valná většina maminek prostě přijde i třeba mají jedno děcko - chodí do školky, ona může chodit do práce - nechodí do práce. Oni si myslí, že každý všechno za ně udělá, ale vono to tak není jako!“

Názor Petry na to, zda žena může nějakým způsobem předejít podobné situaci jaká se stala jí, je takový: „Tomu nezabráníš, tomu nezabráníš. To prostě... jestliže se něco takovýho stane, jako se stalo třeba mně. To prostě tomu nelze zabránit, protože to nelze předvídat. Já bych v životě vod něj nečekala, že von tohleto mi třeba udělá, jo. Takovej je prostě život!“

Stav respondentky v době prvního rozhovoru:

Petra nyní žije se svými dvěma dětmi v bytě přiděleným městským úřadem. Byt je po rekonstrukci, tudíž v něm může přebývat bez zdravotních potíží. Partnerský vztah se rýsuje, ale Petra o něm prozatím nehodlá mluvit jako o partnerském vztahu. Vše je prý teprve na začátku.

Budoucnost, přání:

Petra by si do budoucna přála najít zaměstnání. Vyhledala si již brigádu (nyní je na mateřské dovolené). „No, tak mně se rýsuje teďko práce, takže doufám, že to dopadne dobře.“ Dalším přáním Petry je bydlet v tomtéž bytě, do kterého se stěhuje. Partnera by si také přála, nyní však ne. Později by hledala takového partnera, který by vyhovoval jí i dětem. „No já už jsem ponaučená, takže... prostě já už si do baráku žádnýho frajera nevemu, jako... ikdyby sem vedle něj měla strávit deset let, dokavad ho pořádně nepoznám, tak už ne! Odnášej to zase jenom ty děti. Ten odchod je bolí.“

Respondentka č. 1 - Petra

2. rozhovor

Doplňující rozhovor byl s Petrou natočen o půl roku později (17.10.2012). Rozhovor trval 10 minut. Byl nahráván opět v prostorách azylového domu v Kralupech nad Vltavou, jelikož Petra na toto místo dochází s dětmi na kroužky. Petře bylo sděleno, že rozhovor je anonymní. Petra souhlasila s nahráváním.

Stav respondentky po půl roce samostatného bydlení:

Petra nemá žádné potíže při samostatném bydlení. „Já sem asi trošku jiné klientky, tady sou... vono se to trošku asi jako rozděluje. Tady sou klientky, který vopravdu se vo sebe neuměj postarat, neuměj hospodařit s penězma, neuměj vařit... tak je to tady učej. Ale já prostě já umim vařit, umim hospodařit s penězma, umim se sama vo sebe postarat i vo děti, prostě, takže já sem de facto... Já bych chtěla jedinou věc, abych měla kde bydlet. Abych měla jak si zařídit jiný věci jako obvolat doktora, obvolat já nevim... ňáký problémy, co mam třeba pohledávky... což jakoby ty jiný klientky neuměj, tak jim s tím pomáhaj. Ale já sem nikdy nic takovýho nepotřebovala.“

Petra se snaží přivydělávat si. „Finančně (smích)... tak snažim se nějakym způsobem vždycky ňák přivydělat, no... tim, že sem chodim na ty kurzy, tak se neustále vzdělávám, něco se mi rýsuje v práci. Taky si přivydělávám kočárkama, že si třeba koupim použitý kočárek za tři tisíce a pak ho třeba za sedum tisíc prodám.“

Předpokládaná brigáda, která se v době prvního rozhovoru rýsovala, Petře nevyšla. Děti nevzali do mateřské školy, tak s nimi Petra dochází do azylového domu, kde děti chodí na kroužky a kde si také mohou hrát. Partner, se kterým se v době prvního rozhovoru seznamovala, již také nemá.

Pocit respondentky z rozhovorů:

Petra byla tázána, jak se při rozhovoru cítila a jaký měla při rozhovoru pocit. Na obě tyto otázky Petra reagovala pozitivně - nebylo to pro ni prý nijak stresující.

Pocit autorky z rozhovorů:

Když Petře bylo sděleno, že rozhovor bude začínat otázkami ohledně dětství, znejistěla. Na dané téma se Petra nechtěla rozšiřovat. Byla proto ujistěna, že pokud pro ni nějaká otázka bude intimní či nepříjemná, nebude muset odpovídat. Proto se Petra

uklidnila a přistoupila na otázky. Z jejich odpovědí bylo patrné, že neměla a stále nemá dobrý vztah s matkou.

Petra také nechtěla mluvit o důvodu umístění jejího nejstaršího syna do péče babičce. I přesto, že chlapce nevychovává a neuvažuje o tom, že by ho chtěla zpátky do své péče, se své role matky úplně nevzdala. O syna pečuje o víkendy a také ho často vídá.

Celkově Petra působila vyrovnaně. Věděla, že část jejího života nedopadla podle jejích představ, ale byla vděčná za pomoc, kterou jí poskytl jak azylový dům, tak i otec a snaží se, se svým osudem vypořádat.

Autorka práce věří, že se Petře a jejím dětem povede dobře, a to i bez pomoci azylového domu.

Respondentka č. 2 - Martina

1. rozhovor

První rozhovor s respondentkou Martinou byl natočen dne 18.4.2012. Rozhovor se uskutečnil v azylovém domě v Kralupech na Vltavou. K rozhovoru byla využita místnost, kde bylo dostatek klidu. Rozhovor trval 15 minut, byl se souhlasem respondentky nahráván.

Úvod:

Martina je 18letá dívka, která má jedno dítě (syn, 1 měsíc), kterého v době rozhovoru hlídala matka Martiny, která je v azylovém domě také ubytována. Martina je na mateřské dovolené. Již v době prvního rozhovoru Martina bydlela v domě, který patří jejímu příteli. Martina je svobodná.

Dětství:

Martina má dvě sestry. Každá ze sester má jiného otce. Matka nejprve žila s otcem svého prvního dítě, poté měla dalšího přítele (otce Martiny) a poté dalšího přítele (otce nejmladší ze sester). „Moje máma měla cigána a tady toho měla (otec nejmladší dcery)... já sem vlastního tátu poznala, až 14 let mi bylo.“ S posledním přítelem žila matka Martiny společně do té doby, než se matce narodila nejmladší dcera. Otec

(nevlastní) pracoval na dráze, povolání matky si Martina nepamatuje. „Táta byl u kolejí.“

Matka měla se svým přítelem neshody. Nevlastní otec Martiny měl přítelkyni. V době, kdy byla matka Martiny v porodnici s nejmladší sestrou, problémy mezi matkou a nevlastním otcem vyústily. To bylo v době, kdy bylo Martině dva a půl roku. „Otec mámu nenáviděl, to bylo hrozné!“

Nevlastní otec si Martinu vzal do péče a staral se o ni spolu se svou družkou. „Ne, jenom s tátou (otec nejmladší dcery), od dvou a půl. Ona se o mě tady ta maminka (družka nevlastního otce) starala dobře. Matka (biologická) si mě vyzvedla vždy v pátek a v neděli mě odvezla zpět k otcí.“ Martina neví, proč soud svolil, aby si ji nevlastní otec osvojil. „Nevim - byla sem malá hodně, já nevím.“ Matka Martiny prý měla finance na péči o ni. „Měla peníze, ty pánové jí vařili...všechno.“ Matka Martiny zřejmě neplnila své rodičovské povinnosti vůči Martině.

Přesto, že si otec nevlastní dceru osvojil, byl na ni později hrubý, nadával jí a neměl k ní dobrý vztah. Měl také problémy s alkoholem. „Táta mě jednou uhodil a sváděl to všechno na mě, že za všechno můžu!“ Jelikož u otce byla Martina nespokojená, řešila své starosti a trápení také alkoholem.

V 16ti letech se Martina přestěhovala zpět k matce. Matka žila u své nejstarší dcery. Později se matka odstěhovala do azylového domu. S matkou je Martina v kontaktu pravidelně. „Když du se synem k doktorovi, tak se s matkou setkáváme.“ S otcem (nevlastním) v době prvního rozhovoru v kontaktu nebyla.

Osamostatnění:

Martina se od své matky odstěhovala v 17 letech ke svému příteli, který měl vlastní byt.“ Přítel pochází z Ukrajiny. „Ukrajinec a je moc hodnej.“ Má stále zaměstnání - zedník. „Von dělá koupelny, dlažbu - vod rána do večera.“ Díky své pracovitosti a svědomitosti si vydělal na vlastní rodinný dům.

Zlom, důvod odchodu do azylového domu:

Po pár měsících, kdy se Martina osamostatnila, otěhotněla. Dítě se narodilo neplánovaně. „Až ve třetím měsíci zjistili, že sem těhotná. Já říkám: Co? Až bude mi dvacet, sem chtěla mít miminko.“ Jelikož klientka otěhotněla před 18 rokem, musela jít z porodnice rovnou do ochranného zařízení, do azylového domu. Zde se měla naučit pečovat o miminko. „Naučila sem se tady s miminkem.“

Do azylového domu v Kralupech nad Vltavou se Martina dostala díky přihlídnutí ke skutečnosti, že matka klientky byla v té době také v zařízení ubytována. Pro Martinu to tedy byla psychická podpora.

Pobyt v azylovém domě:

Martina strávila v azylovém domě tři týdny, taková byla doporučená doba pro nácvik mateřských dovedností. V této době také dovršila 18 let. Martina o svého syna pečovala svědomitě, a proto mohla po uplynutí této doby azylový dům opustit. Během pobytu Martiny s miminkem v azylovém domě, otec dítěte pravidelně docházel na návštěvy. Žena se poté tedy měla kam vrátit. Bez svého přítele by si svou situaci Martina prý vůbec nedokázala představit. Mnoho jí již pomohl a je na něj spolehnutí.

Rady ostatním ženám:

Ostatním klientkám či ženám v tíživé životní situaci by poradila pravidelně užívat antikoncepci a vyvarovat se alkoholu.

Stav respondentky v době prvního rozhovoru:

Martina nyní bydlí spolu se svým dítětem u přítele (otec dítěte). Žádnou brigádu Martina neuvádí.

Budoucnost, přání:

Do budoucna by si Martina přála najít zaměstnání. Martina má však jen základní vzdělání, proto je výběr povolání omezen. Ráda by se však věnovala výpomoci v kuchyni, nebo uklízení. „Mě baví uklízet, v kuchyni pomáhat...“

Respondentka č. 2 - Martina

2. rozhovor

Druhý rozhovor proběhl u respondentky doma dne 21.10.2012. Tento rozhovor trval 8 minut. Respondentka byla ubezpečena, že rozhovor je anonymní a respondentka souhlasila s nahráváním.

Stav respondentky po půl roce samostatného bydlení:

Martina stále bydlí se svým přítelem a je spokojená. „Mam se dobře! Je všechno v pořádku.“ O miminko se Martina stará bez potíží. V tomto jí pomohla paní Nováková z azylového domu. „Mně všechno de. Já sem se vždycky bála (aby miminku neublížila). Já sem vždycky u ségry, brala sem malinkou (dcera sestry).“ Její přítel rodinu finančně zabezpečuje. Martina si sama nijak nepřidělává. „Nemam na to čas, jenom ten muj chodí do práce.“ Antikoncepci již Martina bere pravidelně. Pravidelně se nyní také schází se svým nevlastním otcem a jeho družkou, kteří jí pomáhají „Přivezli mi salát, polivku a rajčata. Byli se mnou na nákupu.“

Pocit respondentky z rozhovorů:

Martina se svěřila, že jí bylo nepříjemné znovu si vybavovat její dětství. Byla velmi dojatá, když mluvila o době, kdy bydlela pouze s otcem.

Pocit autorky z rozhovorů:

Čas rozhovoru byl s Martinou domluven telefonicky. Martina se však dostavila se zpožděním. Na sjednaný rozhovor prý zapoměla. Z této zkušenosti autorka práce soudí, že Martina může mít problémy s dochvilností a plněním naplánovaných aktivit.

Během rozhovoru byla Martina vstřícná všem otázkám a souhlasila s rozhovorem za půl roku. Autorka práce byla dokonce pozvána k Martině domů.

Při druhém rozhovoru s Martinou měla autorka práce možnost pozorovat její chování k dítěti a nahlédnout do její domácnosti. Martina se o dítě celou dobu rozhovoru starala velmi pečlivě a v chodu domácnosti autorka práce také nepozorovala žádné nedostatky.

Respondentka č. 3 – Kateřina

1. rozhovor

Rozhovor s třetí respondentkou Kateřinou se uskutečnil dne 20.6.2012, tentokrát v místnosti na hraní v azylovém domě v Kralupech nad Vltavou. Kateřina byla upozorněna, že rozhovor je anonymní a Kateřina souhlasila s nahráváním. Rozhovor trval 22 minut.

Úvod:

Kateřina je 33letá žena, která má dvě děti (dívka a chlapec). Děti byly u rozhovoru přítomny. Je vdaná, se svým mužem se však již nestýká. Jiného partnera nemá. V současné době je Kateřina nezaměstnaná.

Dětství:

Kateřina má dva sourozence (bratry). V dětství žila s oběma rodiči. Matka byla v invalidním důchodu a otec je vyučený automechanik.

Kvůli matčině nemoci otec nechodil do práce, aby o ni mohl pečovat. Přesto, že měl čas se tedy starat o dceru, nedělal to. „Když by otec chtěl, tak se o mě mohl starat.“ Otec své problémy občas řešil alkoholem. „On nebyl agresivní, když pil, ale vždycky šel do hospody a vypil tam dvě tři piva, ale nebyl alkoholik.“

Když byla Kateřina malá, vzpomíná si, že s rodiči občas podnikaly výlety. Když pak byla větší, s rodiči svůj čas netrávila. „Ano, občas sme spolu trávili čas, když jsem byla menší tak určitě. Když už sem byla větší, tak už zřídka výlety a takhle...“

Matka byla psychicky nemocná, proto se Kateřina se svými starostmi svěřovala spíše babičce. „Spíš babička byla ta vrba.“

Kateřina se svými rodiči zkontaktovala po dlouhé době teprve nedávno. Neměla na ně kontakt ani necítila potřebu být s nimi v kontaktu. „Neměla sem na ně telefon, adresu sice sem měla, ale neměla sem potřebu. Taky nebyly takový možnosti, třeba tam dojet, oni bydlej daleko, bydlej 200 km daleko, takže i z těch důvodů. Máma občas napsala svátky, narozeniny, ale já sem prostě neodepsala.“

Osamostatnění:

Kateřina se od svých rodičů odstěhovala ve 21 letech. Cítila, že pro ni doma nebylo místo. „Maminka měla ty své problémy a nechtěla jsem tam prostě překážet.“ Odstěhovala se na ubytovnu, kterou jí poskytlo její zaměstnání. „Byla sem na takový ubytovně, ale i s prací. Byla sem v jednom městě, že jsem se i s mámou viděla v podstatě denně.“ Odchod od rodičů byl dobrovolný. Kateřina nebyla k odchodu nucena rodiči. „Rodiče mě k odchodu v žádném případě nedonutili, já sem odešla sama.“ Na ubytovně bydlela dva roky.

Později se Kateřina seznámila se svým pozdějším manželem. „Já sem se seznámila s Tomášem v roce 2002 v létě a na podzim sme se brali.“ Kateřina si myslela, že je těhotná, proto se s přítelem vzali. „Vono to jako..., já sem v tý době brala jako

antikoncepci a prostě když sme se seznámili, tak o tom mluvil, že sem prostě přestala brát, s tím že to byla nárazovka. Krátce před svatbou sem prostě... doktor říkal, že je možný, že nakrátko na to, jako po vysazení, jako otěhotním. Ale nebyla to pravda a já sem si myslela, že sem v jináči. Já sem měla v té době prostě střevní problémy, tak sem to přičítala tomu, a prostě tak sme se vzali, ale byl to planej poplach.“ Až po třech letech, kdy se znali, spolu měli první dítě.

Zlom, důvod odchodu do azylového domu:

Jako důvody do azylového domu Kateřina uvádí sociální problémy. „Měli sme sociální problémy.“ Kvůli psychickému onemocnění, kterým matka trpěla již od dětství Kateřiny, byla rodina pod sociálním dohledem. „Kvůli tomu, že maminka byla, nebo je nemocná, sme měli sociální dohled a už se to se mnou prostě vezlo.“ Tento dohled se později přenesl i na Kateřinu. Podle výpovědi Kateřiny spolu však rodina i přes tyto problémy byla šťastná.

Později manžel začal pít alkohol. „Od té doby, co sme měli Honzu, tak Tomáš začal, jako on pil vlastně od té doby co sme se seznámili, ale prostě se to stupňovalo.,, Kateřina se manželovi snažila s jeho závislostí pomoci. „Navrhovala sem mu, že by mohl zajít do nějakýho toho centra, pro ty alkoholiky.“ Manžel se k alkoholu však vždy znovu vrátil. „Jako on ňákou dobu nepil, než sme se odstěhovali do Pardubic, tak opravdu asi rok a půl nepil. To se snažil, ale prostě, jak sme se přestěhovali do Pardubic, tak se tam sčuchnul se sousedem, kterej je alkoholik, a prostě už to jelo.“

Poté se Kateřina spolu s dětmi bez manžela odstěhovala do V. k jeho matce. Tam pobyla klientka asi dva měsíce. K., kde žil její manžel ale vyhořely. Manžel se tedy přestěhoval do V. ke své matce, ženě a dětem. Kateřina dodává, že její tchýně vzala syna zpátky. „Asi to byl její kalkul, že ho vzala zpátky.“ Zřejmě proto, aby se klientka s jejím synem opět udobřili. Poté Kateřina nechtěla znovu žít s manželem, a proto se odstěhovala do azylového domu.

Pobyt v azylovém domě:

Kateřina je v azylovém domě dva měsíce.

Rady ostatním ženám:

Kateřina by ostatním ženám doporučila, aby měli stálé zaměstnání, jak ony tak jejich přítel. Dalším doporučením Kateřiny bylo nekonzumovat alkohol.

Stav respondentky v době prvního rozhovoru:

V současné době Kateřina nemá partnera, zatím však není se svým manželem rozvedená. Dalšího partnera prý dlouho nechce. „Myslím, že ještě dlouho nebudu a nechci.“

Kateřina je nezaměstnaná a práci se ani nehledá, protože to prý v této situaci nejde. Její starší dítě nedochází do školky, přesto že by do školky chodit už mohlo. Mladší dítě půjde do školky od září. „Já sem chtěla, aby do školky chodil, ale babička říkala, že je to zbytečný, že může bejt doma a zanedbali sme prostě péči a měli jsme diagnózu.“ Jelikož se o děti nemá kdo postarat, nemůže Kateřina hledat zaměstnání. „Práci bych potřebovala, ale časově mi to nevychází. Prostě aby mi tady ty dva sígry někdo na tu dobu hlídal, lidi na to nervy nemaj, protože oni hrozně zloběj.“ Od září však chlapeček půjde do školy a druhé dítě nastoupí do školky. Proto by si Kateřina od září chtěla najít zaměstnání.

Budoucnost, přání:

Kateřina by si chtěla najít samostatné bydlení. Je vyučená kuchařka, ale práci by vzala v jakémkoli oboru. „Chtěla bych sehnat vlastní bydlení a práci.“ Partner by byl možný až časem, až budou děti větší. Kateřina by se svým manželem ráda rozvedla.

Respondentka č. 3 - Kateřina

2. rozhovor

K druhému setkání s Kateřinou nedošlo. Kateřina se již nechtěla k ničemu vyjadřovat. Telefonicky však sdělila několik informací. Telefonický rozhovor proběhl dne 21.12.2012 a trval 1,5 minuty.

Stav respondentky po půl roce samostatného bydlení:

Kateřina se svými dětmi stále bydlí v azylovém domě jako před půl rokem. Její starší dítě již chodí do základní školy a mladší dítě do školy mateřské. Kateřina se a

manželem stále nerozvedla, ale v lednu roku 2013 plánuje podat žádost o rozvod. Nového partnera Kateřina nemá. Zaměstnání si Kateřina také od posledního rozhovoru nenašla.

Pocit respondentky z rozhovorů:

Celkový pocit z rozhovoru byl Kateřině nepříjemný. I přesto Kateřina souhlasila s pozdějším setkáním, na které později nepřistoupila.

Pocit autorky z rozhovorů:

Děti byly přítomny po celou dobu prvního rozhovoru. Autorka práce se však nedomnívá, že by se Kateřina kvůli tomu vyhýbala některým tématům. Děti si hrály a při rozhovoru nás nerušily. Výpověď Kateřiny byla otevřená, nebránila se žádnému z témat. Přesto si autorka práce povšimla smutného výrazu, když Kateřina mluvila o své nemocné matce a o otci, který prý nebyl alkoholik, ale tu a tam se napil.

Z druhého rozhovoru autorka práce vycítila, že Kateřina o další setkání nemá zájem. To nakonec i samotná Kateřina potvrdila. Přesto na pár otázek odpověděla alespoň telefonicky. Autorka práce se domnívá, že další setkání by pro Kateřinu bylo velmi stresující

Respondentka č. 4 – Nina

1. rozhovor

Respondentka Nina je, jako jediná, z azylového domu v Minicích. Důvodem volby právě této respondentky je, že autorka práce měla již domluvený termín rozhovoru s klientkou z azylového domu v Kralupech nad Vltavou, ale tato klientka nakonec rozhovor odmítla. Autorka práce musela tedy zvolit náhradní řešení, a proto oslovila azylový dům v Minicích. Výhodou je, že se autorka práce seznámila s oběma azylovými domy v Kralupech nad Vltavou a mohla tak porovnat jejich služby klientkám.

Rozhovor se uskutečnil dne 16.7.2012. v azylovém domě v Minicích a to v Ninině bytě. Nině bylo sděleno, že rozhovor je anonymní a Nina souhlasila s nahráváním. Rozhovor trval 17 minut.

Úvod:

Nina je 31letá žena, která vychovává tři děti (dívky - 13, 6, 2 let). V současnosti je respondentka na mateřské dovolené. Nina je svobodná, ale má dlouhodobého přítele.

Dětství:

Nina má tři sourozence (sestry). Rodiče se rozvedli, když Nině bylo jedenáct měsíců. Nina proto žila pouze se svou matkou. Nyní se Nina se svými rodiči stýká. S matkou skoro každý den a s otce jednou za půl roku. „Není to tak mezi námi jako v normální rodině.“

Když byla Nina malá, jezdila s matkou často k babičce na návštěvu. „Jezdily sme k babičce teda, protože měla barák, měla jako zvířata, takže většinou jsem byla tam.“

Matka pracovala, otec byl ve vězení. S matkou měla Nina dobrý vztah. Při otázce, zda se Nina mohla matce se vším svěřit, Nina váhala, ale nakonec řekla ano. S otcem Nina nikdy dobrý vztah neměla. „Většinou byl otec zavřenej, takže sme se ani nemohli stýkat. Prostě neměli sme tam nák ke styku, abychom měli ten dobrej vztah, no.“

Osamostatnění:

Nina od rodiny odešla v 15ti letech. Odešla ke kamarádce. Bylo to kvůli neshodám s matkou. „Matka nechtěla, abych měla přítele. Protože je cizinec.“ Přítel však neměl bydlení, proto Nina nemohla bydlet u něj.

Později se k němu Nina přestěhovala. První dítě měla Nina v 18ti letech a čtyřech měsících. Se svým přítelem se znala tři roky, než spolu měli první dítě. Dítě nebylo plánované. Nina plánovala dítě až ve dvaceti letech. Neplánovanou situaci však s partnerem probrali a miminko si ponechali. „Došlo k tomu, takže sme řekli ano. Domluvili sme se, že to teda jako zvládneme, že se budem vo to starat oba dva. No tak sem teda svolila to, že si to nechám.“ V této době Nina neměla žádnou podporu od svých ani partnerových rodičů.

Zlom, důvod odchodu do azylového domu:

Nina spolu s přítelem a dětmi bydlela v pronajatém bytě. Majitel však rodině neprodloužil nájemní smlouvu, rodina neměla kam jít. Nina se proto vrátila zpátky k matce.

Poté přítel našel nové bydlení, kam se rodina nastěhovala (pronájem). Jelikož matka Niny byla náhle v nouzové situaci, musela se nastěhovat ke své dceři (k Nině).

Poté se rodina přestěhovala do dalšího pronájmu. Tentokrát majitel dům začal přestavovat na kanceláře. Nina se musela odstěhovat do azylového domu. Přítel bydlí na ubytovně.

Pobyt v azylovém domě:

Nina je v azylovém domě třetím měsícem.

Rady ostatním ženám:

„Tohleto radit je docela těžký, protože tam se člověk dostane raz dva.“ Nejdůležitější je však podle Niny zabezpečit rodinu finančně. „Vlastně jak tam nejsou ty finance, tak tam už není kam jít, ani dopředu ani dozadu. Takže tam vlastně už jenom vlastně se kouká na děti, aby sociálka nevzala děti. Takže ta matka půjde kamkoli, jen aby ty děti ochránila.“

Stav respondentky v době prvního rozhovoru:

Jelikož má smlouvu jen na tři měsíce, budu brzy azylový dům opouštět. „Oficiálně je to na rok, ale já vzhledem k tomu, že si hledám bydlení a že sem řekla, že nemám kam jít, tak sme se domluvili na ty tři měsíce.“

Byt už mají vyhlídnutý, takže Nina bude moci po skončení smlouvy v azylovém domě jít do pronajatého bytu. „Čekám teda, až mi zavolá jenom na prohlídku bytu a domluvit se, kdy by sme to složili - peníze.“ Přítel Niny svou rodinu pravidelně navštěvuje a stará se o ně. „Chodí sem, navštěvuje děti, všechno se stará.“

Budoucnost, přání:

Nina si hledá spolu se svým přítelem bydlení. „Chci najít teda bydlení, zase pronájem protože jako na svůj byt nemám, vlastně s mojí mateřskou to ani nejde, abych si vzala hypotéku.“

Do budoucna (až Nina nebude na mateřské dovolené) by si s přítelem chtěli vzít hypotéku, aby si mohli pořídit vlastní byt. „Do budoucna by sme chtěli, to tak ňák udělat, abychom měli svoje.“ Svého partnera si Nina brát nehodlá.

Nina má základní vzdělání, proto by ráda pracovala buď jako pomocná síla v kuchyni, nebo by ráda uklízela.

Respondentka č. 4 - Nina

2. rozhovor

Druhý rozhovor s Ninou se uskutečnil dne 2.12.2012, v azylovém domě v Roudnici nad Labem. Rozhovor trval 4 minuty. Nina souhlasila s nahráváním rozhovoru a byla upozorněna, že rozhovor bude anonymní.

Stav respondentky po půl roce samostatného bydlení:

„No je to trošku lepší, ale prostě, ale furt jsme na tom stejně... nemůžem se vyhrabat.“ Nina již nebydlí v azylovém domě v Minicích, ale přestěhovala se do azylového domu v Roudnici nad Labem.

Stále je se stejným přítelem, který však bydlí v Kralupech nad Vltavou. „Jo, jezdí sem.“ Nině se narodilo miminko. „No, máme holčičku.“

Pocit respondentky z rozhovorů:

Otázky Nině nebyly nepříjemné. Nina souhlasila s dalším rozhovorem.

Pocit autorky z rozhovorů:

Nina působila velmi vyrovnaně. Nejspíš tomu bylo proto, že v blízké budoucnosti již měla z azylového domu stěhovat. Nina již v minulosti zvládala samostatné bydlení.

Do azylového domu se dostala spíše díky náhlé krizové situace, než kvůli dlouhodobému nezvládnutí své životní situace. Od okamžiku, kdy se Nina do azylového domu nastěhovala, hledala se svým přítelem své vlastní bydlení. Tato klientka nepatří k těm, které by s azylovým domem počítaly i do budoucna. Má dlouhodobého přítele, který se o rodinu stará.

Respondentka č. 5 - Šárka

1. rozhovor

Respondentka Šárka je žena samoživitelka, která své dítě vychovává bez pomoci azylového domu a jiného zařízení. Žije společně s matkou v panelovém domě.

Rozhovor byl uskutečněn dne 9.7.2012. v témže domě. Šárka byla seznámena s tím, že rozhovor je anonymní a souhlasila s nahráváním. Rozhovor trval 23 minut.

Úvod:

Šárka je 33letá žena, která vychovává jedno dítě (chlapec - 7,5 měsíce). V současné době je na mateřské dovolené. Šárka nemá partnera a je svobodná.

Dětství:

V dětství Šárka bydlela s oběma rodiči a se starším bratrem. Rodiče se rozvedli, když Šárce bylo třináct let. Svůj vztah k rodičům popisuje jako bezproblémový, mohla se jim prý se vším svěřit. Společně trávili mnoho času. „Všechny víkendy sme trávili na Slapech. Na dovolenou sme tam jezdili celoročně, každý víkend, celý prázdniny. Táta tam dělal zahradníka ve středisku a máma se nám věnovala.“

Matka byla prodavačka a otec dělal údržbáře v továrně, o prázdniny pracoval jako zahradník. V současné době udržuje Šárka kontakt pouze s matkou, s kterou bydlí. Otec zemřel.

Osamostatnění:

Šárka popisuje, že se od rodičů (od matky) za celou dobu odstěhovala třikrát. „Já sem odešla dvakrát, kecám třikrát... dvakrát na Mělník a jednou do Prahy. To bylo hodně krátkodobý v Praze, tam sem byla půl roku, plus minus.“

Vždy to byl odchod dobrovolný, za přítelem. „To bylo dobrovolný, tam sem chtěla a pak sem tam votad' utekla.“ Mezi tím se k rodině (matce) několikrát vrátila. Poprvé se odstěhovala ve 23 letech, poté ve 27 letech a naposledy ve 32 letech. „První bylo ve 23 letech, pak ve 27 letech a teďko ve 32.“

V prvním případě měl přítel svůj vlastní byt, v druhém případě přítel byl spolubydlící a byt si pronajímal, v posledním případě pak přítel bydlel ve svém bytě, ale spolu s rodiči. U něj bydlela půl roku. Poslední přítel je otec dítěte. Než spolu měli miminko, chodili spolu dva roky.

Zlom, krizová životní situace:

Když Šárka bydlela u svého přítele (otce svého dítěte), měla problémy s jeho rodinou. Popisuje, že jeho rodina byla velmi nepořádná. „Prostě sou lidi, který neuměj uklízet a já sem člověk, kterej se tomu nebude přizpůsobovat, každej má nákej svůj

standart, ale to co je tam u nich, tam... prostě oni sou na to takhle zvyklí, já to беру, ale bydlet tam nebudu!“ Po půl roce neustálých dohadů se Šárka od svého přítele odstěhovala.

Šárka přiznává, že kdyby bývali spolu s přítelem bydleli samostatně, k problémům by nedocházelo. Jelikož však neměli na vlastní byt peníze, tak k tomu nedošlo. „Ano, kdyby sme měli svůj vlastní byt, tak tam by to bylo podle mě, ne podle nich.“

Šárka také popisuje, že přítele se neuměl postarat o ni, natožpak o dítě. „Prostě chlap, když chce mít rodinu, tak se musí postarat a Martin zrovna neměl práci, nák ho vyhodili, pak jí dlouho nemohl sehnat, a když jí sehnal, tak už je pozdě, já na něj nebudu čekat! Kdybych byla těhotná, tak by dítě samozřejmě chtěl, nic by neměl proti tomu, ale pak to nák... prostě to nezvlád, prostě nebyl na to připravenej.“

Společně miminko neplánovali, ale situace mezi nimi ještě nebyla natolik špatná, aby se rozešli. Předtím bylo všechno bez problému. „Před tím bylo všechno v pohodě, prostě Martin si neuvědomoval, že za pár měsíců budeme mít dítě. On si to prostě nepřipouštěl. Myslim, že se probral, až když se Lukáš narodil, to už bylo ale pozdě na jeho probrání.“ Problém nastal, až když Šárka svému příteli oznámila, že je těhotná. „V tu chvíli, když jsem Martinovi řekla, že jsem těhotná, tak...tak mě neznal. Pak už brojil proti mně, na fejsbuku, deptal mě v esemeskách, po skajpu. Imrvére mi vyhrožoval, votravoval. Prostě neuměl normálně mluvit.“

Jelikož Šárka viděla, že se o svého přítele nebude moci opřít a spolehnout se na něho, našla si brigádu. „Zařizovala sem půjčky, smlouvy, takže jsem si přivydělávala, a myslim si, že těch 40 000,- na výbavu sem dala do kupy docela dobře.“ Šárka byla připravená, že své dítě bude vychovávat sama. „Ve finále stejně, protože i kdyby sem s tím Martinem zůstala, tak jako řidič kamionu a autobusu, by byl stejně celej tejden pryč. Od pondělí do pátku, kdyby jezdil kamionem, kdyby autobusem, tak ráno vstává, vrací se večer... takže by sem... stejně by sem byla na dítě sama. Měla by sem peníze, ale on by byl stejně jenom víkendovej táta. Teď má taky víkendy volný a není ani víkendovej táta, protože nechce.“

Záchrana před azylovým domem:

Šárka přiznává, že neměla možnost zůstat s dítětem jinde. „Tady je to ideální, tady sme zůstat mohli.“ Kdyby přesto nemohla zůstat u matky, mohla by jít k bratrovi. „Tak mam ještě bráchu, ten by mi zařídil byt vod města. Ještě by sem si... můžu si

zažádat, protože mam trvalý bydliště v Mělníku, takže můžu si zažádat na úřadě o byt. To by šlo teoreticky. Nevím, na jak dlouho by to bylo.“

O azylovém domě Šárka prý také slyšela. „To sem slyšela, ale myslím, že tam by sem se snad nikdy nedostala.“ Šárka říká, že kdyby neměla kam jít, že by si mohla dovolit pronajímat byt. „Teoreticky by sem mohla, protože, zcela výjimečně dává stát příspěvek na bydlení. Takže by sem ty dva, tři tisíce od státu dostávala, protože by sem byla matka samoživitelka, takže voni dávaj, tohle dávaj ještě.“ Do azylového domu by Šárka nechtěl jít. „Já by sem do toho azyláku prostě nešla ani náhodou, jako to už je prostě pod mojí úroveň. Já bych nikdy nedovolila, aby sem tam šla, už kvůli prckovi.“

Šárka má takový názor, na klientky azylového domu „Třeba, třeba nemaj dostatečnou snahu prostě třeba najít si nějakou pořádnou, nebo lepší práci... prostě nemaj motivaci, s tím, že to třeba i vzdaj, že sou třeba otrávený tak tím životem, nebo tím chlapem... já nevím, podle toho co se u nich stalo, jestli je třeba bil nebo terorizoval. Ale já si myslím, že sem... že jako jednoduše já to prostě nevzdám. Já sem v nějaký životní situaci, já se s tím snažim vypořádat, tak jak umim nejlíp.

Já sem si ty peníze vždycky dokázala vydělat. Mně nikdy nestačilo, když sem měla nákej základ platovej.“ Přesto, že je Šárka jen vyučená, dokázala si vždy vydělat velké peníze. „Je to spíš vo tý nátuře, jestli to člověk vzdá, nebo nevzdá. Jak ten člověk prostě průbojnej a né, že je prostě je v nějaký těžký životní situaci a pak jako si řekne, jo hele azylák, tak já tam půjdu, protože mě vlastně nic jinýho nezbejvá.... tak takhle ne.“

Rady ostatním ženám:

Ostatním ženám Šárka doporučila toto: „Nikdy to nevzdávat, vykašlat se na chlapa a prostě jet na tom svém, prostě já jsem jednou máma, já se musím starat a nepočítat s pomocí od druhéjch. Jako je to příjemný, ale pomoc vod chlapa nečekat, rodina když není tak není, když je špatná a nepomůže, tak to už je zase jiná věc, ale prostě nikdy to nevzdávat. Protože prcek vás vždycky bude potřebovat. Vy ste mámy, takže nevzdávat to a věnovat se jemu.

Stav respondentky v době prvního rozhovoru:

Přítel se na výchově dítěte nijak nepodílí. „Vůbec se na výchově nepodílí, poněvač se sem bojí chodit... a já se mu ani nedivím.“

Šárka má mateřskou dovolenou na tři roky. „Pokusim se to změnit na dva, kdyby sem věděla tohle, tak si nahlásim daleko kratší mateřskou, protože 200 000,- od státu...“

210 000 na tři roky je hodně hodně málo. To je žalostný prostě. Já nemyslím si, že by si člověk, kterej... kterej pracuje vod svejch 21 let... nikdy jako nebyl bez práce...vždycky... vždycky sem měla práci. Když jsem střídala práce, nikdy dyl jako 2,3 dny sem nezaměstnaná nebyla a myslím si, že tohle to je vod státu sporostý!“

Šárka má ještě nějaké peníze našetřené z doby, kdy vydělávala více peněz. „Já si můžu ještě na sociálce navýšit z těch 7 600, si to můžu navýšit až 11 500. Na to mam nárok. To by ještě jakštakš, s hodně vodřenejma ušima šlo. Ale prostě já sem zvyklá na těch 17, 18 čistá ruka a prostě nevim, proč by se to mělo měnit! Je to jako že... myslím si, že soudy sou v tomhle tom hodně liknavý, co se jako těch chlapů týče. Chlapi maj tisíc možností, jak se vyhnout placení alimentů.“ Šárka od svého přítele řádné peníze nedostává. „Von si rači půjde sednout do kriminálu, než aby něký peníze poslal.“

Nyní Šárka bydlí u matky v bytě. Do výchovy jí matky prý nezasahuje. „Vona mi do výchovy nekecá, teď máme 3+1, takže je tady dost místa, takže když se nechcem vidět, tak se vidět nemusíme.“

Budoucnost, přání:

Šárce by nevadilo, kdyby se Lukáš se svým otcem v budoucnu stýkal. „Mě de vo to, aby se Martin začal chovat prostě normálně, jako normálně myslící člověk. Prostě aby dospěl, aby se choval normálně, aby byl prostě v realitě. Aby, aby... prostě zjistil, že budu platit školku, až bude chodit do školky, že bude jezdit na tábory... že prostě budou kroužky, bude chtít třeba na fotbal, nebo na hokej, nebo na karate, nebo plavat, nebo hrát tenis a se všim tady tím je prostě spojený tenisová raketa, nákej úbor, brusle... Prostě, aby pomáhal.“ Přesto by se k němu už nikdy nevrátila. „Stačí, když se změní chováním, prostě aby tak nák fungoval, jako aspoň nákej táta - vůči Lukášovi, mě je ukradenej!“

Nyní Šárka nové bydlení nehledá. „Bytovou situaci, tu já mam vyřešenou. To až budu soběstačná, a až budu chodit do práce, tak si zažádám o byt a ten byt dostanem, to už víme teďka, že ho budeme mít, novej.“

S prací je Šárka spokojená. „Já sem v tý práci v celku spokojená, i když to jako není nic moc, dobře platěj a nemusim dojíždět do Prahy to je taky... tam je hlavně, že jde o čas, že bude chodit do školky, pak do školy a když mi tady zaměstnavatel výjde vstříc, tak taky nevidim žádnej problém.“

Partnera zatím Šárka nehledá. „No, tak dlouho určitě ještě ne, budu se věnovat Lukášovi, ten si to zaslouží a pak uvidíme.“

Respondentka č. 5 - Šárka

2. rozhovor

Druhý rozhovor proběhl telefonicky dne 21.1.2013. Trval 2 minuty. Šárka souhlasila s nahráváním.

Stav respondentky po půl roce:

Žádné závažnější změny Šárku nepotkaly. Šárka stále žije se svým synem u své matky. Mateřská dovolená se jí zatím zkrátit nepovedla. Šárka se nemůže vrátit do svého zaměstnání, jelikož zaměstnavatel počítal s mateřskou tří let a má již za Šárku náhradu. Nového přítele Šárka nemá, ale otec dítěte Šárky má již jinou přítelkyni s malým dítětem, takže se stará o ně. Stále však dluží alimenty Šárce.

Pocit respondentky z rozhovorů:

Šárce rozhovor podle jejich slov nebyl nijak nepříjemný. Alespoň si prý ulevila.

Pocit autorky z rozhovorů:

Šárka působila jako žena, která svou situaci zvládá velice dobře. Oproti ženám z azylového domu má tu výhodu, že může se svým dítětem být u matky. I přesto si je však vědoma své zodpovědnosti.

Když zjistila, že je těhotná a že jí přítel s dítětem nepomůže, začala si přivydělávat. Šárka se však snažila již před tím. Měla stále zaměstnání, které bylo taky dobře placené.

Pokud by se stalo, že by Šárka u své matky dále již nemohla být, mohla by se prý spolehnout na svého bratra, či by mohla zažádat a byt městský úřad.

Respondentka č. 6 - Blanka

1. rozhovor

Respondentka Blanka je také žena samoživitelka, která vychovává jedno dítě bez pomoci azylového domu a jiného zařízení. Bydlí v rodinném domě společně s otcem a babičkou. Rozhovor byl uskutečněn dne 25.7.2012. v témže domě. Blanka byla

seznámená s tím, že rozhovor je anonymní a souhlasila s nahráváním. Rozhovor trval 24 minut.

Úvod:

Blanka je 40 letá žena, která vychovává jedno dítě (dívka 12 let). V současné době je žena v invalidním důchodu. Blanka nemá partnera. Je rozvedená.

Dětství:

Blanka vyrůstala jako jedináček s oběma rodiči. Ohledně trávení času s rodiči mluví velmi pozitivně: „V pohodě. Klasický dovolený. Všechno. Naprosto fungující rodina. Na dětství vzpomínám strašně ráda!“ Matka pracovala jako sekretářka otec jako chemik. Rodiče tedy nebyly pracovním vytížení, že by se respondentce nemohli věnovat. „Táta měl směny, ale to se zase střídalo. Když náhodou, tak sem spala u babičky, takže vim, že tady to fungovalo naprosto v pohodě.“

Svým rodičům se Blanka prý mohla svěřit se vším. „To sem mohla a můžu do dneška!“

V rodině prý nikdy nebyly problémy v podobě dlouhodobé nezaměstnanosti, nemoci, alkoholu ani v ničem podobném.

Osamostatnění:

Blanka se od rodičů odstěhovala ve 22 letech. Provдалa se. Spolu s manželem se přestěhovala do prvního patra rodinného domu svých rodičů. „Rovnou sme se přestěhovali sem, začli sme si to postupně předělávat.“

Jejich manželství bylo bezproblémové. „Svým způsobem sme neměli žádný problémy, až do té doby, když sme chtěli miminko. A to sme zjistili, že vlastně Petr mít děti nemůže a on to podle mého psychicky neunes a začal chodit do hospody, začal pít, přestal chodit domu a asi po roce moje trpělivost...docela silný trhlíny a podala sem žádost o rozvod.“

Podle Blanky šla situace řešit jiným způsobem, než jak ji řešil její manžel: „Podle mého šla, jenomže ono v těch 22 let...já už to beru z pohledu 40letý ženský, že sme furt byly děti. Já byla objednaná tenkrát i na umělý oplodnění. Myslim si, že kdyby sme to dítě spolu měli, že sme spolu byli dodneška. Ale on to vyloženě pak sabotoval, nepřijel tam...“ Blance v této složité situaci pomáhali rodiče. Se svým manželem se tedy rozvedla po dvou letech.

Zlom, krizová životní situace:

Za další čtyři roky si Blanka našla dalšího partnera. Bylo to v době, kdy jí bylo 28 let. „Spolu sme byli strašně málo. Po měsíci sem zjistila, že sem těhotná. On řekl, že teda spolu budeme, ale nebyl nějak nadšenej. Chodil sem, nechodil sem... to bylo takový doopravdy...sem potom zjistila, když sem byla ve 4 měsíci, že má ještě ňákou jinou holčinu, tak sem ho poslala v takový tý hrdosti do háje, že když bude chtít vidět miminko, tak že může kdykoliv, ale že prostě s nim, že nemá cenu zkoušet něco, co nefunguje, ještě před jejím narozením. Tak to vodkejšval, že jo jo, že mi s ní pomůže a že bude chodit. Dokonce sem ho měla ještě tenkrát uvedenýho v rodnym listě, když se narodila, ale když pak nepřijel do porodnice, nenapsal ani esemesku, ste v pořádku... cokoli... sem poprosila doktory, ať ho z toho rodnýho listu vyškrtnou. Takže sem ho vlastně ani nevedla.“

Blanka viděla, že s tímto mužem nemělo cenou být déle. „Pro mě to nemělo budoucnost, abych prostě... já nevim, že čekám miminko s nim... Já za to byla šťastná, když sem před tím nemohla mít a léčila sem se, byť sem věděla, že to není mojí vinou. Tak když sem věděla že, se mnou asi nebude chtít bejt, to je takovej ten vnitřní pocit, že to člověk prostě vycejtí, že to není vono, tak sem byla šťastná, že vůbec to mimino čekám. A jestli von projevuje nebo neprojevuje...měla sem naše, ty mě pomáhali, o ně sem se mohla opřít. A já si myslim, že něco co nemá..., abych jí pak trápila hádkami ňákejma... já nevim, dítě podle mýho vztah neudrží, byť to spousta lidí si myslí, že když si pořídí, takže... já si myslim, že ne.“

Přesto, že Blanka na výchovu dítěte byla od začátku sama, na miminko se těšila. „Já nevim, prostě to nastalo. Já sem se na ní strašně moc těšila. Kupování dupaček a to... já to prožívala, takovou tu vyloženě šťastnou mámu... a nic jinýho, takovýto zaměření na to dítě.“

Záchrana před azylovým domem:

Blanka přiznává, že jí v její těžké situaci pomáhali rodiče jak psychicky, tak finančně. „Měla sem naprostou oporu v rodičích. Bylo by to asi úplně vo něčem jinym kdybych... ale já fakt s našima měla vždycky krásnej vztah, takže vo to sem to měla vo hodně jednodušší.“

Na situaci žen v azylových domech má klientka takový to názor: „Samozřejmě sem na tom tisíckrát líp, protože asi bych tam skončila taky. Když bych to vzala a

neměla bych naše a měla bych žít z 6000,- invalidního důchodu. Takhle to skřípe zuby nehty, ale funguje to prostě za pomoci celé rodiny.“

Když byla respondentka tázána, zda uvažovala o tom, že se někdy může ocitnout bez pomoci rodiny, reagovala takto: „No samozřejmě přemýšlela, ale snažím se vo tom nepřemýšlet a žít ze dne na den. Protože tím, jak mam ještě zdravotní problémy...tak nic nevymyslím předem. Může se stát, že byt' tvrděj, že je to lékařsky neřešitelný koleno, že někde někdo něco vymyslí, dá mi ho do kupy. Budu moc nastoupit do práce...nebo Lenka zaplat'pánbu vyroste, přece jenom už jí bude 13. Jo, každej rok k dobru. Když už jí bude támhle 18, tak může už si začít taky na nějaký brigádě přivydělávat.“

Blanka sama si kvůli svému zdravotnímu stavu nemůže sehnat žádný přivýdělek. „No vono mohla, já sem se i snažila. Jenomže tady v Kralupech nebo ve okolí si něco najít na částečnej úvazek, když mam skoro všechno... stát mam zakázaný, dlouhodobě sedět mam zakázaný. K nim když prostě přijdu, tak jak je málo práce, tak mi každej řekne, no děkujeme....“

Rady ostatním ženám:

Jelikož Blanka nevěděla, jak má ostatním ženám poradit, zeptala jsem se, co by poradila své dceři. „Žádná rada...nikdy nezjistí, jestli ten druhý to myslí vážně, jestli jí fakt má rád... Záleží asi na štěstí, na to jestli si najde někoho, kdo doopravdy... vo koho se bude moct opřít, kdo se vo ní postará... Ale radit jí, musíš si dát pozor na to, na to..., můžu dát, musíš si dát pozor na to, ať se nechytíš nějaký party, nezačneš si s drogami a nezačneš kouřit.

Ale i to když udělá, a v tom je vychovávaná, bude to její rozhodnutí. Já z toho budu nešťastná, ale bude to její život. Ona si ho bude řídit. Ale vohledně těch vztahů, já nevím, to je doopravdy... může bejt stokrát vopatrnější a pak se stane, co se prostě nevrátí...“

Stav respondentky v době prvního rozhovoru:

Lenka (dcera Blanky) ví, kdo je jejím otcem. „Po deseti letech ho chtěla vidět, tak sem mu volala. Tak nejdřív nechtěl, pak mi zavolal zpátky, že teda jo, že přijde. Stýkaj se nestýkaj, no. Lenku to nejdřív strašně trápilo, protože si představovala, jé přijde tatínek a bude si se mnou hrát a budu ho vidět... A prostě podle mýho po těch deset letech, co se neozval, tam podle mýho už ten vztah nemaj na čem vybudovat.

Takže to postupně, mam pocit, spíš... to bylo jednou za 14 dnu, že přišel. Po těch dvou letech přijde třeba jednou za dva měsíce. Ale malou už to přestalo, ale to je zase díky tomu, že v tý zoologický se tam upnula na toho vedoucího a na kamarády... tak si myslím a už trošičku už přece jenom ten rozumek nabírá, tak už přestala brečet a přestalo jí to trápit.“

Blanka sama s otcem svého dítě vychází dobře. „Úplně v pohodě. Když přijde, tak si spolu uděláme kafe, povídáme si. Mně svým způsobem neublížil... ublížil - nechal mě samotnou, ale na druhou stranu mi dal jí a já sem za ní fakt strašně vděčná a drží mě nad vodou... Já proti němu žádnou averzi, zášť nemam. Beru to spíš, že von ublížil sám sobě, protože přišel vo to nejkrásnější vo co mohl přijít.“

Budoucnost, přání:

Nejvíce by si Blanka přála partnera. „No asi nejvíc partnera. Někýho hodnýho chlapa, kterej se vo tu rodinu dokáže postarat. Hlavně kterej bude mít rád malou.“

Práci by si Blanka velmi přála, ale kvůli svému zdravotnímu stavu je to velmi limitováno. „Tady prostě není vyhlídka, že by se zlepšilo to koleno, takže to bohužel nevidim...“

Ohledně budoucnosti v bydlení respondentka plánuje zatím zůstat bydlet u rodičů. „Pokavaď budou naši a budem fungovat a dávat to všichni ňák do kupy a pytlíkovat to všichni dohromady, tak jo. Kdyby se s nima někdy něco stalo... samozřejmě v tu chvíli bych já sama nebyla schopná to finančně utáhnout... nebyla!“

Respondentka č. 6. - Blanka

2. rozhovor

Druhý rozhovor s Blankou se uskutečnil dne 21.1.2013 po telefonu. Rozhovor trval 3 minuty. Blanka souhlasila s nahráváním.

Stav respondentky po půl roce:

U Blanky také nedošlo k podstatným změnám. Stále je nezaměstnaná a nemá přítele. Spolu se svou dcerou bydlí Blanka stále v domě svých rodičů. Co se týká vztahu otce a dítěte, vztah se od minulé návštěvy nijak nevyvíjí.

Pocit respondentky z rozhovorů:

Blance nebyl rozhovor nějak nepříjemný. „Já si myslím, že to byly otázky úplně... žádný, že by mě to přivádělo do nákejch rozpaků, nebo... V pohodě!

Pocit autorky z rozhovorů:

Blanka je žena, která se svým dítětem žije sama dlouhou dobu. Jak sama zmínila, rodiče jí pomáhají a to po všech stránkách, především po té finanční. Z její výpovědi je patrné, že nyní neřeší existenční problémy. Žije v prostorném bytě, může si dovolit, aby dcera navštěvovala různé zájmové kroužky.

Když by však nastala situace, kdy by Blanka již své rodiče neměla, myslím, že by svůj prostorný dům mohla prodat a ze získaných prostředků si pořídit byt menší, který by si již z vlastních prostředků mohla dovolit (jak již sama Blanka naznačila mimo záznam).

5.4. Analýza výsledků rozhovorů z praktické části

Na následujících stránkách jsou zobrazeny tabulky (tab. č. 2, 3 a 4), které stručně shrnují informace z rozhovorů s dotazovanými respondentkami z kapitoly 5.3.

Tab. č. 2: Shrnutí odpovědí respondentek, které již z azylového domu odešly

RESPONDENTKY, KTERÉ Z AZYLOVÉHO DOMU JIŽ ODEŠLY	respondentka č. 1 - Petra	respondentka č. 2 - Martina
věk respondentky	26 let	19 let
počet dětí	3 (chlapec - 8 let, chlapec - 4 roky, dívka - 2 roky)	1 (chlapec, 1 měsíc)
narození prvního dítě (věk respondentky)	v 18 letech	v 19 letech
dosažené vzdělání	základní	praktická škola
problémy v orientační rodině respondentky (s otcem a matkou)	problémy s matkou - dětem se nevěnovala (později se vzdala výchovy), otec netrávil s dětmi mnoho času (podnikal)	otec (nevlastní) alkoholik, nenávisť otce (nevlastního) k respondentce, matka se o respondentku starala jen o víkendy
rozvod rodičů (v kolika letech respondentky)	ano, ve 13 letech respondentky	v 10 letech respondentky (možná v 11 letech, přesně nevěděla)
osamostatnění (v kolika letech respondentky)	v 15 letech respondentky	v 16 letech respondentky
osamostatnění (důvod)	dobrovolně - odchod na internát, později přítel	dobrovolně - odchod od matky k příteli
rodinný stav respondentky (vdaná, rozvedená, svobodná)	rozvedená	svobodná
jak dlouho respondentka znala svého přítele, než si ho vzala	(vdaná pouze s 1. přítelem), po 5ti letech známosti	X
jak dlouho respondentka znala svého přítele, než s ním měla děti	1. přítel - 3roky, 2. přítel - 1/4 roku, 3. přítel - 1 rok	3/4 roku
bylo dítě chtěné (plánované)	pouze třetí dítě bylo plánované	ne - respondentka nebrala antikoncepci
problémy s partnerem během společného soužití	1. přítel - bil ji, 2. přítel - neshody, 3. přítel - žádné problémy	žádné
důvody odchodu do azylového domu	3. partner - napadení, byl pod vlivem alkoholu (respondentka již tuto zkušenost měla)	respondentka otěhotněla před 18 rokem
délka pobytu v azylovém domě	1 rok - AD v Mínicích, AD v Kralupech - 3 měsíce (poté přechodně na 2 měsíce - rekonstrukce bytu)	3 týdny
možnost odejít někam jinam	neměla možnost jít jinam, nechtěla zatěžovat otce, chtěla řešit situaci sama	musela odejít do azylového domu (ochranné opatření)
aktuální bydliště respondentky	byt přidělený od městského úřadu	byt přítele
zaměstnanost respondentky	mateřská dovolená	mateřská dovolená
plány do budoucna (bydlení, zaměstnání, partner)	žít v přiděleném bytě, zaměstnání se rýsuje (brigáda v době mateřské), přítel se rýsuje	žít s aktuálním přítelem, najít si práci (po mateřské dovolené)
rady pro ostatní	pro klientky: AD je jen odrazový můstek, neusnout na vavřínech, pro ostatní: situaci se nedá předejít, je to osud	užívat pravidelně antikoncepci, nepít alkohol, počkat s dítětem než se zajistí bydlení, peníze
zvládání situace během pobytu mimo azylový dům	snaží se přivyklávat, chodí se vzdělávat na různé kurzy	o dítě se stará pečlivě, nemá žádné potíže při péči o něj, přítel zabezpečuje finanční stránku
stav odhadovaných plánů po půl roce	přítele již nemá, brigáda se nevydařila, děti nevzali do školky	stále se stejným přítelem, na brigádu prozatím nezbyvá čas

Zdroj: Vlastní

Tab. č. 3: Shrnutí odpovědí respondentek, které se v azylovém domě stále nachází

RESPONDENTKY, KTERÉ SE V AZYLOVÉM DOMĚ STÁLE NACHÁZÍ	respondentka č.3 - Kateřina	respondentka č. 4 - Nina
věk respondentky	33 let	31 let
počet dětí	2 (chlapec - 7 let, dívka - 4 roky)	4 (dívky - 1/2 roku, 2 roky, 6 let, 13let)
dosažené vzdělání respondentky	vyučená kuchařkou	základní
problémy v původní rodině respondentky (s otcem a matkou)	matka psychicky nemocná, otec alkoholik	otec byl ve vězení
rozvod rodičů (v kolika letech respondentky)	ne	ano, v 11 měsících respondentky
osamostatnění (v kolika letech)	ve 21 letech respondentky	v 15 letech respondentky
osamostatnění (důvod)	respondentka cítila, že doma překáží	kvůli neshodám s matkou (matka nechtěla, aby respondentka měla přítele)
stav respondentky (vdaná, rozvedená, svobodná)	vdaná	svobodná
jak dlouho respondentka znala svého přítele, než si ho vzala	6 měsíců	X
jak dlouho respondentka znala svého přítele, než s ním měla děti	3 roky	3 roky
bylo dítě chtěné (plánované)	respondentka ani její manžel se dítěti nebránili, nechali tomu volný průběh	ne
problémy s partnerem během společného soužití	alkohol manžela, finanční problémy, dohled sociální služby nad rodinou	ne
důvod odchodu do azylového domu	problémy s manželem, nedostatek financí na vlastní bydlení	majitel rodinu vyhostil z pronajatého bytu
délka pobytu v azylovém domě	2 měsíce	3 měsíce
možnost odejít někam jinam	zpět k rodičům ne, nikam jinam také ne	neměla možnost jít k rodičům ani nikam jinam
aktuální bydliště respondentky	azylový dům	azylový dům
zaměstnanost respondentky	nezaměstnaná	mateřská dovolená
plány do budoucna (bydlení, zaměstnání, partner)	najít si samostatný byt a zaměstnání	nejprve si znovu pronajmout byt, po mateřské dovolené si vzít hypotéku, najít si zaměstnání
stav odhadovaných plánů po půl roce	bydlí stále v AD, s manželem se ještě nerozvedla, děti chodí do základní a mateřské školy, práci nemá	bydlí v jiném AD, další dítě - mateřská dovolená, stejný partner
rady pro ostatní	nepít alkohol, mít zaměstnání	finanční zabezpečení rodiny
program v azylovém domě/spokojenost/pomoc od AD	spokojená - pomoc AD, režim v AD - úklid, uvařit	spokojená, týdenní plán vaření, program

Zdroj: Vlastní

Tab. č. 4: Shrnutí odpovědí respondentek, které žijí bez pomoci azylového domu či jiného zařízení

RESPONDENTKY, KTERÉ ŽIJÍ BEZ POMOCI AD A JINÉHO ZAŘÍZENÍ	respondentka č.5 - Šárka	respondentka č.6 - Blanka
věk respondentky	32 let	40 let
počet dětí	1(chlapec - 7,5 měsíce)	1 (dívka - 12 let)
narození prvního dítěte (věk respondentky)	31 let	28 let
dosažené vzdělání respondentky	vyučená	střední ekonomická škola
problémy v původní rodině respondentky (s otcem a matkou)	rodina bez problémů	rodina bez problémů
rozvod rodičů (v kolika letech respondentky)	ano, ve 13 letech respondentky	ne, ale rodiče spolu nežijí, stýkají se
osamostatnění (v kolika letech)	ve 23 letech respondentky, ve 27 a ve 32 letech	ve 22 letech
osamostatnění (důvod)	vždy odchod k příteli	provдалa se
stav respondentky (vdaná, rozvedená, svobodná)	svobodná	rozvedená
jak dlouho respondentka znala svého přítele, než si ho vzala	X	X (respondentka si vzala svého prvního přítele, s ním děti neměla, svého druhého přítele si nevzala, ale měla s ním dítě)
jak dlouho respondentka znala svého přítele, než s ním měla děti	2 roky	svého přítele znala od mala, ale dítě spolu měl po 1 měsíci chození
bylo dítě chtěné (plánované)	otec se dítěti nebránil, ale když mu respondentka oznámila, že je těhotná, přestal ji znát	ne
problémy s partnerem během společného soužití	nepořádná rodina, přítel nebyl věrný, hodně sliboval, ale nikdy nečinil	chodili spolu velmi krátce, poté co byla respondentka ve 4 měsíci těhotenství, zjistila, že ji přítel podvádí
důvod rozchodu s partnerem	když partner zjistil, že je respondentka těhotná, nepostavil se k situaci čelem a dělal, že se ho to netýká	přítel byl respondentce nevěrný, nepřišel se podívat do porodnice
příprava respondentky na bydlení bez otce	když respondentka viděla, že se na přítele nemůže spolehnout, zajistila si brigádu, kde našetřila na výbavu pro miminko	respondentce pomáhali rodiče
řekne respondentka dítěti, kdo je jeho otec	ano	ano, dítě to již ví
aktuální bydliště respondentky	u své matky v bytě (žije společně s matkou)	respondentka bydlí v rodinném domě svých rodičů, v samostatném patře
zaměstnanost respondentky	mateřská dovolená	invalidní důchod
plány do budoucna (bydlení, zaměstnání, partner)	Získat byt od města, přítele by nyní nechtěla, později možná, pokračovat v předchozí práci a zkrátit mateřskou dovolenou	respondentka by si přála nějakého partnera, za práci by byla ráda, ale s jejím zraněním to nejde
stav odhadovaných plánů po půl roce	stále na mateřské dovolené, mateřská dovolená se nepovedla zkrátit, přítele nemá, bydlí stále s matkou	stále bydlí v bytě rodičů, přítele nemá, práci nemá, vztah mezi otcem a dítětem se nevyvíjí
jaký je důvod, že nemusely vyhledat pomoc AD	ubytování u matky, respondentka si přivydělávala	podpora od rodičů (finanční, psychická)
rady pro ostatní	nikdy to nevzdávat, snažit se situaci vyřešit sama, postarat se především o dítě	respondentka tvrdí, že záleží na štěstí - člověk se může snažit a i přes to se může cokoli pokazit (např. nikdy nemůžeme vědět, jestli nás partner podrží)

Zdroj: Vlastní

5.5 Diskuze

Na základě výzkumu došla autorka bakalářské práce k několika zjištěním. Ženy, které se výzkumu účastnily, měly mnoho společného. Faktory, které se dají považovat za rizikové, se vyskytovaly u všech skupin. Zastoupení a počet rizikových faktorů se však u matek s dětmi, které v azylovém domě pobývaly, a u matek s dětmi bez pomoci azylového domu lišilo. Např. respondentky, které někdy prošly azylovým domem, odcházely z domova dříve než ženy, které se obešly bez pomoci azylového domu. Za problémy, jež vedly k odchodu do azylového domu, považovaly respondentky nejčastěji problémy s partnerem, či špatnou finanční (bytovou situací).

V průběhu života respondentek se vyskytuje několik stěžejních situací, které na další osudy respondentek mohly mít vliv. Výčet těchto situací začíná již v raném dětství. Všechny respondentky, které někdy vyhledaly pomoc azylového domu, uvedly problémy v orientační rodině. Problémy se týkaly nejčastěji nevěnování se rodičů dětem (ať už z důvodu nezájmu, nemoci či např. alkoholismu). Naopak ani jedna z respondentek, která nikdy pomoc azylového domu nevyhledala, nevedla problémy v orientační rodině. To jak spolu rodina vychází, má později jistě vliv na to, jak se rodina zachová, když má jejich dcera potíže a ocitá se v krizové situaci.

Rozvod rodičů nastal u čtyř respondentek (ze šesti). Z toho u tří respondentek došlo k rozvodu mezi 10 a 15 věkem respondentek (tedy v období puberty). Jak prokázal Matějček, děti se s rozvodem rodičů vyrovnávají nejhůře v době kolem puberty, tedy v době středního věku (Novák, 2007).

Jelikož již rodiče respondentek měli potíže s partnerem (s výběrem partnera), dá se předpokládat, že i respondentky budou mít později tyto problémy, jelikož nevědí, jak takový správný partnerský vztah funguje. Od svých rodičů neznají co je to láska, úcta k druhému a snaha řešení konfliktů či společných problémů. Proto tyto dovednosti, které jim chybí, nemohou později aplikovat do svého partnerského života. Jak uvedla Vágnerová, tak dispozice k určitému typu reagování jsou posilovány specifickými zkušenostmi, které si dítě přináší z orientační rodiny. Za obzvláště rizikový faktor lze pokládat nedostatek spolehlivého zázemí a uspokojivých mezilidských vztahů (Vágnerová, 2004). Matějček se v této souvislosti zmiňuje o tzv. „sociální dědičnosti“, jako o předávání některých strategií a způsobu chování z generace na generaci (Vágnerová, 2004).

Jedna z respondentek ukončila své vzdělání na praktické školy, dvě respondentky mají dokončené základní vzdělání, dvě uvedly vyučení a jedna respondentka má středoškolské vzdělání. Respondentky, jež byly nuceny vyhledat pomoc azylového domu, měly nižší vzdělání, než ostatní respondentky. Ani jedna respondentka neměla vysokoškolské vzdělání. Se vzděláním souvisí, jak možnost výběru povolání tak i následné finanční ohodnocení. Dle Havlíka vzdělání startuje a usměrňuje vzdělanostní dráhu, na níž jsou pak závislé i profesní cesty a s nimi spojené příjem, majetek, prestiž atd. (Havlík, 2002). Tyto ženy tedy často řeší finanční situaci a to právě díky nižšímu vzdělání a následnému nižšímu finančnímu ohodnocení, nebo kvůli nezaměstnanosti ať z důvodu nenalezení práce, nebo kvůli tomu, že je žena na mateřské dovolené.

Se vzděláním souvisí také informovanost např. o antikoncepci a rizicích návykových látek. Jak píše Nováčková, složkou vzdělání je i schopnost aktivně a samostatně vyhledávat informace, řešit problémy a hledat souvislosti (Nováčková, 2005). Respondentky, v souvislosti s nižším vzděláním, měly často v těchto ohledech problémy. Tyto problémy, jak i samy respondentky uvádí, později zapříčinily jejich pobyt v azylovém domě, či závislost na vlastní rodině.

Osamostatnění a odchod respondentek z domova se u respondentek, které prošly azylovým domem, pohyboval okolo 15ti let (až na jednu výjimku). Dvě z těchto respondentek uvedly jako důvod svého odchodu neshody s rodiči (s matkou). U respondentek, kterým rodina v jejich krizové situaci pomohla, byl věk respondentek při odchodu z domova o šest až sedm let vyšší, čímž se tedy snižuje i riziko neuváženého jednání. Dunovský popisuje období adolescence (15 - 18 let), jako období charakterizované velkou potřebou osvobození se od rodičů. Tato touha, však někdy může být tak velká, že může vést spíše k neuváženému rozhodnutí, jakým může být např. těhotenství mladistvých matek či předčasné ukončení studia (Dunovský, 1999).

Co se týká délky známosti s partnerem před narozením dítěte, všechny ženy měly první dítě po max. tříleté známosti. U dvou respondentek je však známost kratší 1 roku a u jedné respondentky je známost pouze měsíční.

Matky, které někdy vyhledaly pomoc azylového domu, mají více dětí, než matky, které žijí samostatně za pomoci rodičů, což souvisí s nižším vzděláním (Možný, 2006).

Každá respondentka, se alespoň jednou dostala do situace, kdy dítě neplánovala, což souvisí s nepřipraveností matky a otce na výchovu a péči o dítě, a dále pak

s nedostatkem financí, které dítě a výbava pro něj vyžaduje. Jak je uvedeno v diplomové práci (Sedlářová, 2011), pocity strachu a obav v rámci neplánovaného těhotenství jsou zcela pochopitelné. Žena, která těhotenství nečekala, může prožívat negativní pocity například z důvodů nedostatku financí, špatného zázemí, věku, či narušeného partnerského vztahu.

Nedostatek financí a narušení partnerského vztahu jsou, jak již bylo řečeno, právě těmi hlavními důvody, které vedou k odchodu do azylového domu, nebo k závislosti na rodičích.

V kontextu matek s dětmi je zřejmé, že čím více dětí, tím je potřeba více financí. Jelikož jsou matky s dětmi často na mateřské dovolené, nemohou mít stále zaměstnání a nemohou tak do rodinného rozpočtu finančně přispívat. Respondentky se pak dostávají do bludného kruhu. Nemají finance na vlastní byt či byt k pronájmu, mají často více dětí, které stojí mnoho výdajů a otce dětí, který je nevyhovující, jelikož jim nepomáhá a nepodporuje.

5.6 Závěry praktické části bakalářské práce

Jednou z nejpodstatnějších věcí pro každého jedince, obzvláště pro dítě, je mít rodinu, která se o něj láskyplně stará a pečuje. K tomu, aby se z člověka stal dobrý rodič, je zapotřebí jisté zkušenosti, nějakého vzoru. Člověk nejlépe napodobuje chování svých rodičů, tedy těch nejbližších. Proto právě tento vzor je pro dítě nejpodstatnější a nejvíce ho ovlivňuje v pozdějším chování k jeho vlastním dětem. I přes to, že si rodiče již nerozumí, a rozvedou se, je možné toto dítěti poskytnout. Konflikty mezi rodiči by neměly ovlivňovat vztah mezi dětmi a rodiči.

Autorka práce si je vědoma, že situace, do které se rodiny při rozvodu dostávají, není jednoduchá ani pro rodiče ani pro děti. Proto autorka práce doporučuje, aby se pracovníci Odboru sociálně právní ochrany dětí rodinám v rozvodovém řízení více věnovali. Aby rodičům vysvětlili, jak důležité je pro dítě i nadále udržovat s oběma rodiči dobrý vztah. A jaké by mohly pro děti nastat důsledky v případě zprůtrhání vazby mezi rodiči navzájem. Rodičům by měli být nabídnuty služby psychologa, který by rodičům mohl pomoci k přijetí nového způsobu života, který po rozvodu jistě nastává. Rodiče by měli být pobízeni a podporováni v kontaktu s dítětem a stejně tak v kontaktu s druhým rodičem.

Co se týká samotného života dětí, dle výsledků bakalářské práce by bylo vhodné osamostatnění dětí (pozdějších matek a otců) ve vyšším věku. Dívky a chlapci by se tak mohli lépe naučit hospodaření a péči o domácnost a měli by možnost se lépe finančně zabezpečit. Již po základní škole je možné si přivydělávat a učit se šetřit peníze na horší časy.

Těmto praktickým věcem, které jsou v samostatném životě dospělého člověka zapotřebí, by se děti měly primárně naučit doma. U mnohých rodin však nejsou vhodné podmínky a proto by autorka práce doporučovala na základních školách zavést, nebo rozšířit dotaci hodin na povinné předměty, které by děti učily domácím pracím jako např. vaření, péči o dítě, hospodaření a to především prakticky.

Bylo by také dobré soustředit svou energii především na vzdělání, neboť s vyšším vzděláním se zvyšuje kvalifikovanost a později lze očekávat i lepší finanční ohodnocení. Po dosažení maximálního vzdělání pro daného jedince, by bylo vhodné nalézt stálé zaměstnání a snažit se vydělat si do budoucna, mít nějaké finanční rezervy, nebýt závislý na rodině.

V dalším důležitém kroku, jakým je volba partnera (otce svých dětí) by bylo záhodno být obezřetnější. Vyvarovat se mužů, kteří jsou závislí na alkoholu či návykových látkách. Je nutné věnovat se tématům sociální patologie již na základních školách. Hovořit především o jejich následcích. Dále vysvětlit dětem pojem antikoncepce a ochrany před pohlavně přenosnými chorobami. Zaměřit se na téma komplexněji, aby děti chápaly, že jsou za své chování zodpovědné a aby si byly vědomi následků jejich chování. Zaměřit se na následky nechráněného pohlavního styku, mluvit s dětmi otevřeně. Na toto téma by se také mělo hovořit v rodině dítěte. Jelikož si někteří rodiče nevědí rady, co, jak a kdy dítěti říci, bylo by dobré vytvořit brožury, které by rodiče v tomto ohledu podpořily a pomohly jim. Brožury by obsahovaly doporučení v jakém věku a jakým způsobem dětem tematiku patologických jevů a sexuálních výchovy osvětlit.

Autorka práce doporučuje, aby sexuální výchovu vyučovali učitelé či jiní odborníci, kteří ve škole za normálních podmínek neučí. Když má dítě mluvit o tak intimních záležitostech s učitelem, kterého zná jako člověka, který ho klasifikuje, může být dítě k tématu předem odmítavé a může mu být nepříjemné se na dané téma rozšiřovat, či brát vážně co učitel říká.

Je jistě těžké vyrůstat v rodině, která své dítě nepodněcuje k tomu, aby se ve svém životě snažilo dělat správné kroky, a k těmto krokům dítěti psychicky nenapomáhá. O to těžší je pak na sobě samotné/samotném pracovat a snažit se, aby alespoň další děti vyrůstaly ve funkční a šťastné rodině. Výsledek snahy, který pak následuje, však stojí za to.

ZÁVĚR BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

V teoretické části autorka práce nastínila tematiku rodiny a jejich funkcí, dále pak definovala rodinu funkční a rodiny klinické. Mezi rodiny klinické jsou řazeny i svobodné matky s dětmi. Tato skupina je dále popsána a charakterizována. Je zde shrnuta i problematika dětí, které žijí pouze s matkou.

Dalším zmíněným termínem je krize a krizové životní situace, který často úzce souvisí s rozvodem či rozchodem partnerů.

Následující kapitoly (kap. 2.6, 2.7) se věnují formám pomoci matkám s dětmi, ať se již jedná o pomoc finanční či pomoc s ubytováním. Jednou z těchto pomocí jsou azylové domy (kap. 3).

V práci jsou uvedeny také statistiky veškerých azylových domů a nejčastější důvody odchodu matek s dětmi do těchto zařízení. Součástí práce jsou i dva konkrétní azylové domy, které vyhledaly některé z respondentek.

V empirické části jsou pak uvedeny rozhovory s respondentkami. Pro tento kvalitativní výzkum byly použity strukturované rozhovory s otevřenými otázkami. Součástí rozhovorů je také technika nekontrolovaného pozorování.

Veškeré cíle empirické části byly splněny. Došlo k zmapování života respondentek a k porovnání jejich výpovědí. Přehled těch nejdůležitějších zjištění je uveden v kap. 5.4. Na základě rozhovorů byly zjištěny také klíčové události v životě respondentek, které zřejmě měly vliv na vyhledání pomoci azylových domů či na závislost matek na rodičích. Závěrem jsou klíčové situace respondentek shrnuty. Jsou nastíněny doporučení, jakým způsobem se vyvarovat chyb, kterých se dopustily respondentky a staly se tak závislé na azylových domech či rodičích a často se ocitly bez pomoci partnera.

Výsledky, jež vyplynuly z kvalitativního výzkumu této bakalářské práce, by mohly být dále ověřeny v diplomové práci v kvantitativním výzkumu (např. dotazníku) a mohly by pak posloužit jako relevantní doporučení určené všem ženám.

SEZNAM POUŽITÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJŮ

- Česká správa sociálního zabezpečení, Peněžitá pomoc v mateřství [online]. Vystaveno 1.2.2012. [cit. 2013-02-08]. Dostupné z: <<http://www.cssz.cz/cz/nemocenske-pojisteni/davky/penezita-pomoc-v-materstvi.html>>
- Český statistický úřad, Pohyb obyvatelstva - 1. až 4. čtvrtletí 2011 [online]. Vystaveno 14.3.2013 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: <<http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/coby031312.doc>>
- Český statistický úřad, Pohyb obyvatelstva - 1. až 4. čtvrtletí 2011 [online]. Vystaveno 1.6.2012 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/podil_deti_narozenykh_mimo_manzelstvi_v_letech_1950_2011>
- Dům na půl cesty a Azylový dům pro matky s dětmi Kralupy nad Vltavou - Minice [online]. Vystaveno 2009 [cit. 2013-11-02]. Dostupné z: <<http://www.dpckralupy.cz/>>
- Dům na půl cesty a Azylový dům pro matky s dětmi Kralupy nad Vltavou - Minice, Historie [online]. Vystaveno 2009 [cit. 2013-11-02]. Dostupné z: <<http://www.dpckralupy.cz/historie.html>>
- Dům na půl cesty a Azylový dům pro matky s dětmi Kralupy nad Vltavou - Minice, Poslaní [online]. Vystaveno 2009 [cit. 2013-11-02]. Dostupné z: <<http://www.dpckralupy.cz/poslani.html>>
- DUNOVSKÝ, J. a kol., 1999. *Sociální pediatrie*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 297 s. ISBN 80-7169-254-9
- Farní charita Kralupy nad Vltavou, Popis a realizace služby Azylového domu [online]. Vystaveno 20.9.2010 [cit. 2012-11-02]. Dostupné z: <<http://charita.nasefarnost.cz/view.php?cislocclanku=2010090009>>
- HAMPLOVÁ, D.; ZEMAN, K.; ŘEHÁKOVÁ, B.; POLÁŠEK, V.; SOUKUPOVÁ, E., 2006. *Mimomanželská plodnost v České republice po roce 1989: sociální a ekonomické souvislosti*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 92 s. ISBN 80-7330-093-1
- HAVLÍK, R., 2002. *Sociologie výchovy a školy*. 1. vyd. Praha: Portál, 184 s. ISBN 80-7178-635-7

- Integrovaný portál MPSV, Obecné informace a vymezení některých pojmů [online]. [cit. 2013-02-10]. Dostupné z: <<http://portal.mpsv.cz/soc/hn/obcane/obecne>>
- Integrovaný portál MPSV, Pohřebné [online]. Vystaveno 5.9.2012 [cit. 2013-02-06]. Dostupné z: <<http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/pohrebne>>
- Integrovaný portál MPSV, Porodné [online]. Vystaveno 5.9.2012. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <<http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/porodne>>
- Integrovaný portál MPSV, Přídavek na dítě [online]. Vystaveno 5.9.2012. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/prid_na_dite>
- Integrovaný portál MPSV, Rodičovský příspěvek [online]. Vystaveno 1.12.2012. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/rodicovsky_prisp>
- Justice.com. Oficiální server českého soudnictví, Doporučující tabulka pro stanovení výše výživného [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <<http://archive.is/NURD>>
- KOZLOVÁ, L.; TOMANOVÁ, N., 2005. *Dobrovolné mateřství bez partnera*. In Č. S. Gender, rovné příležitosti, výzkum. Roč. 6, č. 1, s. 31 - 35. ISSN 1213-0028
- MATOUŠEK, O. a kol., 2003b. *Metody a řízení sociální práce*. 1 vyd. Praha: Portál, 384 s. ISBN 80-7178-548-2
- MATOUŠEK, O., 2003a. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3. rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 161 s. ISBN 80-86429-19-9
- MATOUŠEK, O., 2005. *Sociální práce v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 352 s. ISBN 80-7367-002-X
- Ministerstvo práce a sociálních věcí, Důchodové pojištění [online]. Vystaveno 31.8.2011. [cit. 2013-02-09]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/620>>
- Ministerstvo práce a sociálních věcí, Nemocenské pojištění [online]. [cit. 2013-02-07]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/7>>
- Ministerstvo práce a sociálních věcí, Pomoc v hmotné nouzi [online]. [cit. 2013-02-09]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/5>>
- Ministerstvo práce a sociálních věcí, Slučitelnost profesních a rodinných rolí [online]. Vytaveno 30.1 2013. [cit. 2013-02-07]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/14472>>
- Ministerstvo práce a sociálních věcí, Státní sociální podpora [online]. [cit. 2013-02-06]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/2>>

- Ministerstvo práce a sociálních věcí, Životní a existenční minimum [online]. Vystaveno 3.1.2013 [cit. 2013-02-10]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/11852>>
- MOŽNÝ, I., 2008. *Rodina a společnost*. 2. upr. vyd. Praha: SLON, 323 s. ISBN 978-80-86429-87-8
- MPSV. Vybrané statistické údaje o financování sociálních služeb a příspěvku na péči. Vystaveno 11.5.2010 [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/9198/Analyza_fin_SS.pdf>
- NASS, D. G., 1978. *Marriage and the Family*. 1. vyd. Canada: Addison - Wesley Publishing Company, 539 s. ISBN 0-201-02500-0
- NOVÁČKOVÁ, J., 2005. *Chtít se učit je přirozené*. In Č. S. Sedmá generace. Roč. 14, č. 5, s. 5 - 8. ISSN 1212 – 0499
- NOVÁK, T., PRŮCHOVÁ, B., 2007. *Předrozvodové a rozvodové poradenství*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 144 s. ISBN 978-80-247-1449-3
- PEMOVÁ, T.; PTÁČEK, R., 2012. *Sociálně - právní ochrana dětí pro praxi*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 192 s. ISBN 978-80-247-4317-2
- PRAŽÁKOVÁ, L., 2009. *Důvody vyhledání azylových domů pro matky s dětmi v tísní*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, 60 s. Diplomová práce
- SEDLÁŘOVÁ, K., 2011. *Vybrané aspekty psychického prožívání ženy v těhotenství, při porodu a v šestinedělí*. Olomouc: Univerzita Palackého, pedagogická fakulta, 82 s. Diplomová práce
- SOBOTKOVÁ, I., 2001. *Psychologie rodiny*. 1. vyd. Praha: Portál, 173 s. ISBN 80-7178-559-8
- VÁGNEROVÁ, M., 2004. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. vyd. Praha: Portál, 872 s. ISBN 80-7178-802-3
- VOHLÍDALOVÁ, M., 2010. *Kdo podává žádost o rozvod a jaké jsou příčiny rozpadu partnerských vztahů?*. In Č. S. Gender, rovné příležitosti, výzkum. Roč. 12, č. 2, s. 48 - 55. ISSN 1213-0028
- Výroční zpráva z roku 2010 [online]. [cit. 2012-08-12]. Dostupné z: <http://charita.nasefarnost.cz/storage/vyrocní_zprava_10.pdf>
- Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, v platném a účinném znění
- Zákon č.108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném a účinném znění

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Podíl dětí narozených mimo manželství v letech 1950 - 2011

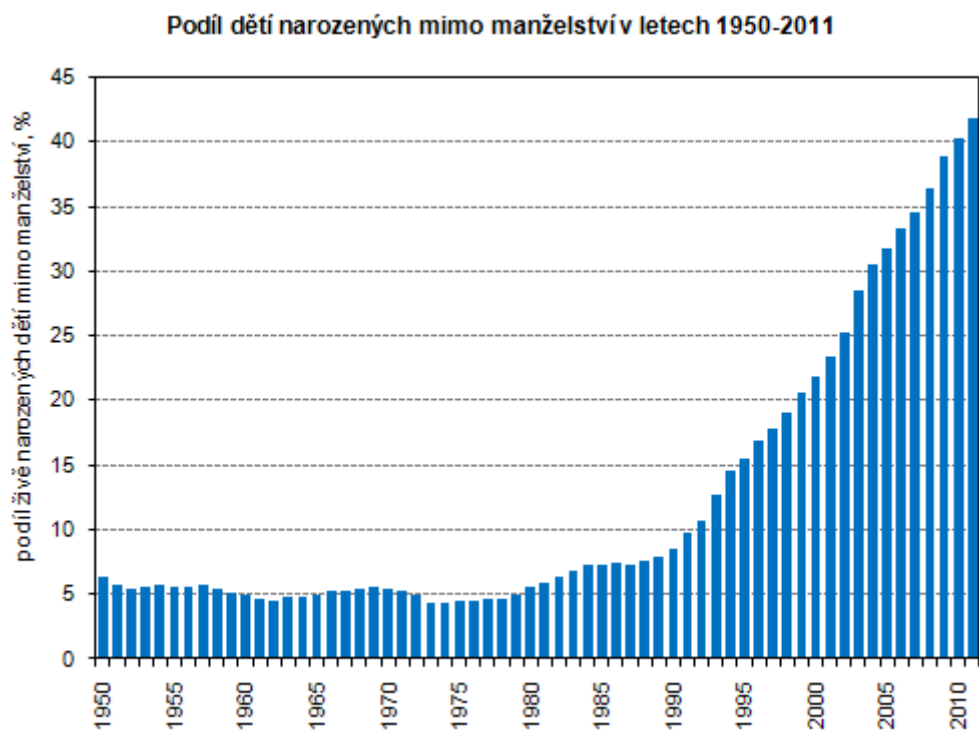
Příloha č. 2: Počet služeb vedených v regionu poskytovatelů služeb dle právní formy poskytovatele

Příloha č. 3: Rozložení lůžek dle jednotlivých druhů služeb v krajích, rok 2010

Příloha č. 4: Fotografie azylového domu pro matky s dětmi v Kralupech nad Vltavou - Sokolská ulice

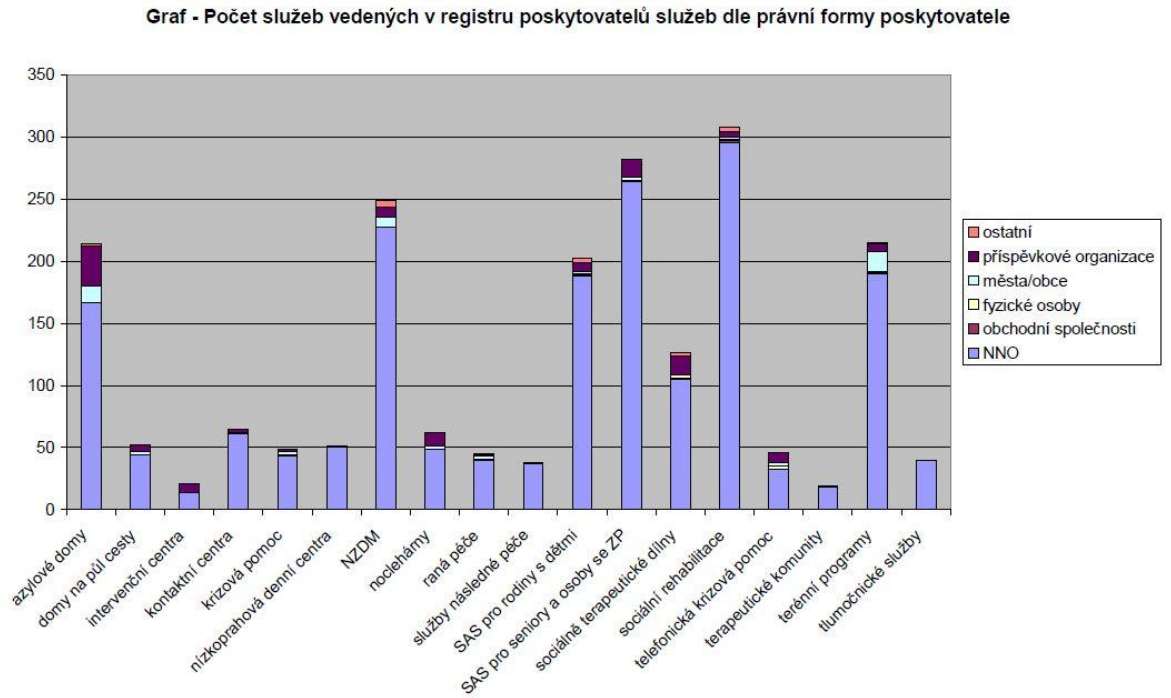
Příloha č. 5: Fotografie azylového domu pro matky s dětmi - Pražská ulice

Příloha č. 1: Podíl dětí narozených mimo manželství v letech 1950 - 2011

Zdroj: Český statistický úřad, Pohyb obyvatelstva - 1. až 4. čtvrtletí 2011

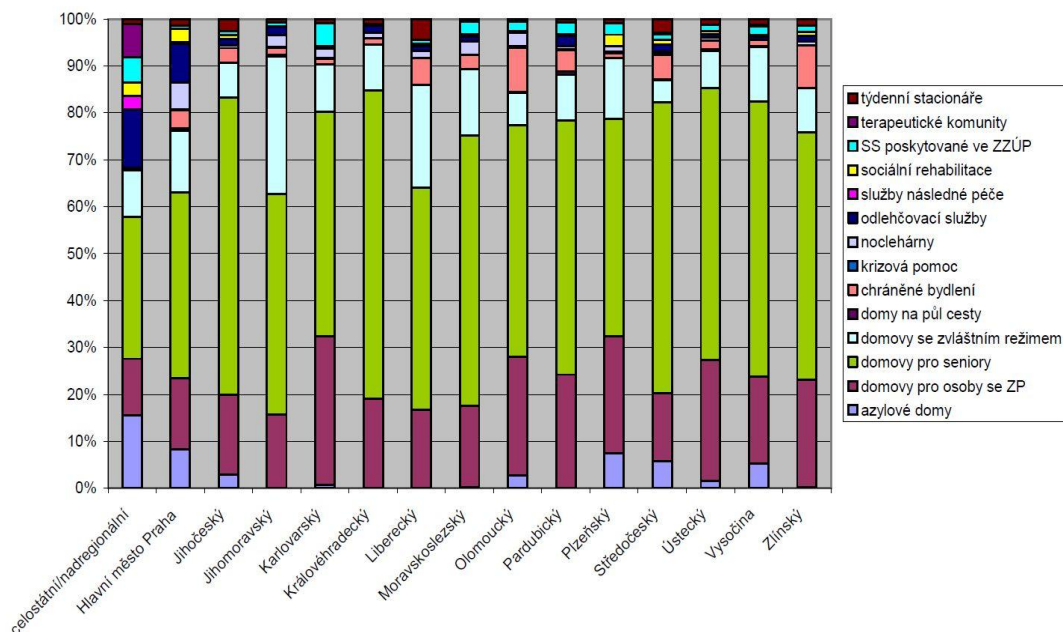
Příloha č. 2: Počet služeb vedených v regionu poskytovatelů služeb dle právní formy poskytovatele

Zdroj: Vybrané statistické údaje o financování sociálních služeb a příspěvku na péči, MPSV, 2010

Příloha č. 3: Rozložení lůžek dle jednotlivých druhů služeb v krajích, rok 2010

Graf - rozložení lůžek dle jednotlivých druhů služeb v krajích (rok 2010)

Zdroj: Vybrané statistické údaje o financování sociálních služeb a příspěvku na péči, MPSV, 2010

Příloha č. 4: Fotografie azylového domu pro matky s dětmi v Kralupech nad Vltavou - Sokolská ulice

Zdroj: Vlastní

Příloha č. 5: Fotografie azylového domu pro matky s dětmi - Pražská ulice

Zdroj: Dům na půl cesty a Azylový dům pro matky s dětmi Kralupy nad Vltavou - Minice. Dostupné z: <<http://www.dpckralupy.cz/historie.html>>